

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (plenarinė sesija) NUOMONĖ 2/15
2017 m. gegužės 16 d.

Turinys

I - Prašymas pateikti nuomonę	4
II - Ketinamas sudaryti susitarimas	4
III - Komisijos vertinimai, išdėstyti jos prašyme pateikti nuomonę	5
IV - Teisingumo Teismui pateiktų pagrindinių pastabų santrauka	6
V - Teisingumo Teismo nuomonė	7
Dėl SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte numatytos kompetencijos	7
Su patekimu į rinką susiję įsipareigojimai	8
Su investicijų apsauga susiję įsipareigojimai	12
Su intelektinės nuosavybės apsauga susiję įsipareigojimai	16
Įsipareigojimai konkurencijos srityje	18
Įsipareigojimai tvaraus vystymosi srityje	19
Dėl SESV 3 straipsnio 2 dalyje numatytos kompetencijos	23
Įsipareigojimai dėl paslaugų transporto srityje	23
Įsipareigojimai dėl viešųjų pirkimų transporto srityje	29
Įsipareigojimai netiesioginių investicijų srityje	30
Dėl kompetencijos patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo institucines nuostatas	34
Keitimasis informacija, pranešimai, tikrinimas, bendradarbiavimas, tarpininkavimas ir įgaliojimai priimti sprendimus	34
Skaidrumas	36
Ginčų sprendimas	37
Atsakymas į prašymą pateikti nuomonę	39

„Pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį pateikta nuomonė — Europos Sąjungos ir Singapūro Respublikos laisvosios prekybos susitarimas — „Naujosios kartos“ prekybos susitarimas, dėl kurio derėtasi įsigaliojus ES ir ESV sutartims — Kompetencija sudaryti susitarimą — SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktas — Bendra prekybos politika — SESV 207 straipsnio 1 dalis — Prekyba prekėmis ir paslaugomis — Tiesioginės užsienio investicijos — Viešieji pirkimai — Intelektinės nuosavybės komerciniai aspektai — Prekyba su trečiosiomis šalimis ir tvarus vystymasis — Socialinė darbuotojų apsauga — Aplinkos apsauga — SESV 207 straipsnio 5 dalis — Paslaugos transporto srityje — SESV 3 straipsnio 2 dalis — Tarptautinis susitarimas, galintis daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį — Sąjungos antrinės teisės nuostatos dėl laisvo paslaugų teikimo transporto srityje — Netiesioginės užsienio investicijos — SESV 216 straipsnis — Susitarimas, būtinas vienam iš Sutarčių tikslų įgyvendinti — Laisvas kapitalo judėjimas ir mokėjimai tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių — Sutarčių dėl investicijų perėmimas — Valstybių narių ir Singapūro Respublikos investicinių susitarimų pakeitimas — Susitarimo institucinės nuostatos — Investuotojų ir valstybių ginčų sprendimas — Šalių ginčų sprendimas“

Nuomonės pateikimo procedūroje 2/15

dėl 2015 m. liepos 10 d. Europos Komisijos pateikto prašymo pateikti nuomonę pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį

TEISINGUMO TEISMAS (plenarinė sesija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič (pranešėjas), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal, M. Vilaras ir E. Regan, teisėjai A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. rugsėjo 12 ir 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Europos Komisijos, atstovaujamos U. Wölker, B. De Meester, R. Vidal-Puig ir M. Kocjan,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J. Van Holm ir C. Pochet,
- Bulgarijos vyriausybės, atstovaujamos E. Petranova ir L. Zaharieva,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, E. Ruffer ir M. Hedvábná,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Thorning ir N. Lyshøj,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze, B. Beutler ir K. Stranz,
- Airijos, atstovaujamos E. Creedon ir J. Quaney, padedamų BL S. Kingston,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Karipsiadis, K. Boskovits ir S. Chala,

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta ir M. Sampol Pucurull,
 - Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, D. Colas, F. Fize ir D. Segoin,
 - Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* S. Fiorentino ir *avvocato dello Stato* C. Colelli,
 - Kipro vyriausybės, atstovaujamos E. Zachariadou ir E. Symeonidou, padedamų *dikigoros* I. Roussou,
 - Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kalniņš ir D. Pelše,
 - Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos D. Kriaučiūno ir R. Dzikovič,
 - Liuksemburgo vyriausybės, atstovaujamos A. Germeaux, padedamo advokato P. Kinsch,
 - Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Fehér, G. Koós, M. Bóra ir M. M. Tátrai,
 - Maltos vyriausybės, atstovaujamos A. Buhagiar ir J. Ciantar,
 - Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman, M. Gijzen, C. Schillemans ir J. Langer,
 - Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer ir M. Klamert,
 - Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna ir A. Miłkowska,
 - Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ir J. P. Salgado,
 - Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos R.-H. Radu, R.-M. Mangu, A. Voicu ir E. Gane,
 - Slovėnijos vyriausybės, atstovaujamos A. Grum,
 - Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos M. Kianička,
 - Suomijos vyriausybės, atstovaujamos J. Heliskoski,
 - Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos M. Holt, padedamo QC D. Beard ir baristerio G. Facenna,
 - Europos Parlamento, atstovaujamo R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matic ir J. Etienne,
 - Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos S. Boelaert, R. Wiemann ir B. Driessen,
- susipažinęs su 2016 m. gruodžio 21 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šią

Nuomonę

I - Prašymas pateikti nuomonę

1. Europos Komisija Teisingumo Teismui pateikė tokį prašymą pateikti nuomonę:
„Ar Europos Sąjunga turi reikiamą kompetenciją viena pasirašyti ir sudaryti laisvosios prekybos susitarimą su Singapūro Respublika? Būtent:
 - Kurios susitarimo nuostatos priskiriamos Sąjungos išimtinai kompetencijai?
 - Kurios susitarimo nuostatos priskiriamos Sąjungos pasidalijamajai kompetencijai?
 - Ar kuri nors susitarimo nuostata priskiriama valstybių narių išimtinai kompetencijai?“
2. Prie prašymo pateikti nuomonę Komisija pridėjo 2015 m. liepos 10 d., t. y. šio prašymo pateikimo dienos, susitarimo teksto redakciją.

II - Ketinamas sudaryti susitarimas

3. 2006 m. gruodžio 8 d. Komisija pateikė Europos Bendrijų Tarybai rekomendaciją suteikti jai įgaliojimus pradėti derybas siekiant sudaryti laisvosios prekybos susitarimą su Pietryčių Azijos valstybių asociacijos (toliau – ASEAN) šalimis. Taryba patenkino šią rekomendaciją.
4. Tarybos suteiktame derybų leidime numatyta, kad, nepavykus susitarti su visomis ASEAN šalimis, Taryba galės įgaluoti Komisiją derėtis dėl dvišalių susitarimų sudarymo.
5. 2009 m. gruodžio 22 d. Taryba įgaliojo Komisiją derėtis dėl dvišalio susitarimo su Singapūro Respublika.
6. Derybos su šia trečiaja valstybe prasidėjo 2010 m. kovo mėn. ir vyko konsultuojantis su Prekybos politikos komitetu, kurį kaip specialų komitetą paskyrė Taryba pagal SESV 207 straipsnio 3 dalį ir 218 straipsnio 4 dalį.
7. 2011 m. vasario mėn. Komisija pateikė Tarybai rekomendaciją pakeisti derybų nurodymus, kad į juos būtų įtraukta investicijų apsauga. 2011 m. rugsėjo mėn. Taryba nusprendė atitinkamai papildyti derybų nurodymus.
8. 2012 m. gruodžio mėn. derybos buvo baigtos dėl visų skyrių, išskyrus skyrių dėl investicijų apsaugos. Derybos dėl šio skyriaus buvo baigtos 2014 m. spalio mėn.
9. 2015 m. birželio 26 d. Komisija pranešė Prekybos politikos komitetui, kad ketinamas sudaryti susitarimas buvo parafuotas.
10. Ketinamame sudaryti susitarime yra 17 skyrių:
 - pirmame skyriuje išdėstytas susitarimo dalykas, tikslai ir bendrosios terminų apibrėžtys,
 - antras skyrius skirtas prekių importui ir eksportui,
 - trečias skyrius susijęs su antidempingo, kompensacinėmis ir apsaugos priemonėmis,
 - ketvirtas ir penktas skyriai skirti netarifinėms prekybos prekėmis kliūtims, atsirandančioms dėl techninių reglamentų ir standartų, taip pat dėl sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių,

- šeštas skyrius apima nuostatas dėl muitinės,
 - septintas skyrius skirtas netarifinėms prekybos kliūtims ir investicijoms atsinaujinančiosios energijos gamybos srityje,
 - aštuntas skyrius susijęs su paslaugomis, įsisteigimu ir elektronine prekyba,
 - devintas skyrius susijęs su investicijomis,
 - dešimtas skyrius skirtas viešiesiems pirkimams,
 - vienuoliktas skyrius susijęs su intelektine nuosavybe,
 - dvyliktas skyrius skirtas konkurencijai,
 - tryliktas skyrius susijęs su prekyba ir tvariu vystymusi,
 - keturioliktame skyriuje įtvirtintos skaidrumo taisyklės, taikomos kituose skyriuose reglamentuojamoms sritims,
 - penkioliktame ir šešioliktame skyriuose atitinkamai numatyti ginčų sprendimo mechanizmas ir tarpininkavimo mechanizmas,
 - septynioliktu skyriumi įsteigiamas Prekybos komitetas ir keli specialieji komitetai. Jame taip pat yra bendrųjų ir baigiamųjų nuostatų.
11. Komisija pateikė šį prašymą pateikti nuomonę, nes konsultuojantis Prekybos politikos komitete išsiskyrė pozicijos dėl to, kokią kompetenciją turi Sąjunga sudaryti numatomą susitarimą.

III - Komisijos vertinimai, išdėstyti jos prašyme pateikti nuomonę

12. Komisija mano, kad Sąjunga turi išimtinę kompetenciją pasirašyti ir sudaryti numatomą susitarimą.
13. Ji teigia, kad visos šio susitarimo nuostatos, išskyrus tik nuostatas, susijusias su tarptautinėmis transporto paslaugomis ir netiesioginėmis užsienio investicijomis, priskiriamos prie Sąjungos bendros prekybos politikos, kaip ji apibrėžta SESV 207 straipsnio 1 dalyje, vadinasi, prie Sąjungos išimtinės kompetencijos pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.
14. Toliau ji nurodo, kad tarptautinės transporto paslaugos priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, numatyta SESV 3 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgiant į šioje srityje galiojančias Sąjungos antrinės teisės nuostatas.
15. Šiuo klausimu Komisija, be kita ko, nurodo:
- 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 4055/86 dėl laisvės teikti paslaugas principo taikymo jūrų transporto paslaugoms tarp valstybių narių bei valstybių narių ir trečiųjų šalių (OL L 378, 1986, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 174);
 - 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1071/2009, nustatantį bendrąsias profesinės vežimo kelių transportu veiklos sąlygų taisykles ir panaikinantį Tarybos direktyvą 96/26/EB (OL L 300, 2009, p. 51);

- 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1072/2009 dėl bendrųjų patekimo į tarptautinio krovinių vežimo kelių transportu rinką taisyklių (OL L 300, 2009, p. 72);
 - 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1073/2009 dėl bendrųjų patekimo į tarptautinę keleivių vežimo tolimojo susisiekimo ir miesto autobusais rinką taisyklių ir iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 561/2006 (OL L 300, 2009, p. 88);
 - 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/34/ES, kuria sukuriama bendra Europos geležinkelių erdvė (OL L 343, 2012, p. 32).
16. Galiausiai ji mano, kad, kiek ketinamas sudaryti susitarimas susijęs su netiesioginėmis užsienio investicijomis, Sąjunga taip pat turi išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, nes susitarime įtvirtinti išipareigojimai dėl šių investicijų susipina su SESV 63 straipsnyje nustatytu draudimu riboti kapitalo ir judėjimą ir mokėjimus tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių.

IV - Teisingumo Teismui pateiktų pagrindinių pastabų santrauka

17. Europos Parlamentas pabrėžia, kad ketinamas sudaryti susitarimas yra vienas iš „naujosios kartos“ dvišalių laisvosios prekybos susitarimų, t. y. prekybos susitarimas, kuriame, be tradicinių nuostatų dėl muitų ir netarifinių kliūčių, kenkiančių prekybai prekėmis ir paslaugomis, mažinimo, įtvirtintos įvairių su prekyba susijusių sričių nuostatos, pavyzdžiui, dėl intelektualinės nuosavybės apsaugos, investicijų, viešųjų pirkimų, konkurencijos ir tvaraus vystymosi.
18. Atsižvelgdamas į tai, kaip suformuluotos ES ir ESV sutarčių nuostatos, bendrai reglamentuojančios Sąjungos išorės veiksmus ir konkrečiai – bendrą prekybos politiką, Parlamentas nurodo pritariančias Komisijos vertinimams ir, kaip ir Komisija, mano, kad ketinamas sudaryti susitarimas priklauso Sąjungos išimtinėi kompetencijai.
19. Tačiau Taryba ir visos Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės teigia, kad kai kurios ketinamo sudaryti susitarimo nuostatos nepriskirtinos prie Sąjungos išimtinės kompetencijos. Jų nuomone, susitarimas turi „mišriojo susitarimo“ požymių.
20. Ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus nuostatos dėl transporto srities priskirtinos prie bendros transporto politikos. Priešingai, nei teigia Komisija ir Parlamentas, dauguma šių nuostatų negali „daryti poveikio bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritis“, kaip tai suprantama pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį. Taigi jos priklauso ne šioje ESV sutarties nuostatoje numatyta Sąjungos išimtinėi kompetencijai, o pasidalijamajai Sąjungos ir valstybių narių kompetencijai pagal SESV 4 straipsnio 2 dalies g punktą.
21. Toliau dėl aštunto skyriaus pažymėtina, kad Airija remiasi prie ES ir ESV sutarčių pridėtu Protokolu Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės. Jos nuomone, šis skyrius gali paveikti šį protokolą.
22. Tarybos ir Teisingumo Teismui pastabas pateikusių valstybių narių nuomone, ketinamo sudaryti susitarimo septinto, vienuolikto ir trylikto skyrių nuostatos dėl aplinkos apsaugos, socialinės apsaugos ir intelektualinės nuosavybės apsaugos priklauso pasidalijamajai Sąjungos ir valstybių narių kompetencijai šiose srityse. Šios nuostatos nėra konkrečiai susijusios su tarptautine prekyba. Tai matyti iš šiuose skyriuose esančių nuorodų į tarptautines konvencijas, tiesiogiai nesusijusias su prekyba.
23. Be to, ketinamame sudaryti susitarime yra nuostatų, priklausančių tik valstybių narių kompetencijai.
24. Tai pasakytina, be kita ko, apie šio susitarimo keturiolikto skyriaus nuostatas dėl skaidrumo ir apie devinto skyriaus nuostatas, susijusias su netiesioginėmis užsienio investicijomis.

25. Šiuo klausimu Taryba ir Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės pažymi, kad ESV sutartimi Sąjungai nesuteikta jokia kompetencija dėl investicijų, nepriskirtų prie „tiesioginių investicijų“. Jos priduria, kad, priešingai, nei teigia Komisija, SESV 3 straipsnio 2 dalyje nurodytomis „bendromis taisyklėmis“ negalima laikyti Sąjungos pirminės teisės nuostatų, kaip antai SESV 63 straipsnio. Komisijos argumentai neatitinka Teisingumo Teismo jurisprudencijos dėl Sąjungos numanomos išorės kompetencijos.
26. Grįsdama savo argumentus, kad Sąjunga neturi išimtinės kompetencijos dėl ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus, Taryba remiasi kai kuriomis šio skyriaus nuostatomis, kurios, kaip ji teigia, priklauso valstybių narių kompetencijai, kaip antai nuostatomis dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir kitų viešųjų interesų apsaugos, apmokestinimo, kompensacijų ginkluotosioms pajėgoms sunaikinus investicijas, lėšų pervedimo išimčių, grindžiamų įstatymais dėl nusikalstamų veikų, socialinės apsaugos ir pensijų sistemų, dėl ekspropriacijos ir dėl valstybių narių ir Singapūro Respublikos sudarytų dvišalių investicinių susitarimų pakeitimo ketinamu sudaryti susitarimu.
27. Be to, Taryba ir kai kurios Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės pažymi, kad ketinamo sudaryti susitarimo devintas skyrius susijęs tik su investicijų apsauga, bet ne su jų įleidimu į rinką. Jų nuomone, iš to darytina išvada, kad tiek, kiek šis skyrius taikomas tiesioginėms užsienio investicijoms, vien Sąjunga negali jo patvirtinti. Kadangi investicijų apsauga nėra konkrečiai susijusi su užsienio prekyba, ji nepriskirtina prie bendros prekybos politikos.

V - Teisingumo Teismo nuomonė

28. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 196 straipsnio 2 dalį ir remiantis jo suformuota jurisprudencija (žr., be kita ko, 2006 m. vasario 7 d. Nuomonės 1/03 (nauja Lugano konvencija), EU:C:2006:81, 112 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją) prašymas pagal SESV 218 straipsnio 11 dalį pateikti nuomonę gali būti susijęs tiek su ketinamo sudaryti susitarimo atitiktimi Sutarčių nuostatomis, tiek su Sąjungos ar kurios nors iš jos institucijų kompetencija sudaryti tokį susitarimą.
29. Nagrinėjamu atveju prašymas pateikti nuomonę susijęs su klausimu, ar ketinamą sudaryti susitarimą galės pasirašyti ir sudaryti vien Sąjunga, ar jį turi pasirašyti ir sudaryti Sąjunga ir kiekviena jos valstybė narė (vadinamasis mišrusis susitarimas).
30. Vadinas, ši Teisingumo Teismo nuomonė teikiama tik dėl Sąjungos kompetencijos pasirašyti ir sudaryti numatomą susitarimą. Joje nesprenžiamas klausimas, ar šio susitarimo nuostatų turinys atitinka Sąjungos teisę.
31. Pateikus šiuos preliminarūs paaiškinimus, reikia išnagrinėti, ar ketinamo sudaryti susitarimo nuostatos priklauso Sąjungos išimtinėi kompetencijai, Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai arba tik valstybių narių kompetencijai.
32. Atsižvelgiant į ketinamo sudaryti susitarimo dalyką ir tikslus, kurie, remiantis susitarimo 1.1 ir 1.2 straipsniais, yra „[sukurti] laisvosios prekybos erdvę“ ir „liberalizuoti ir lengvinti šalių tarpusavio prekybą ir investicijas“, pirmiausia reikia išnagrinėti, kiek šio susitarimo nuostatos priklauso SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte numatytai Sąjungos išimtinėi kompetencijai bendros prekybos politikos srityje.

Dėl SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte numatytos kompetencijos

33. Remiantis SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktu, Sąjungai priklauso išimtinė kompetencija bendros prekybos politikos srityje.

34. Pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį ši politika „grindžiama vienodais principais, ypač keičiant muitų normas, sudarant susitarimus dėl muitų tarifų ir prekybos, susijusius su prekyba prekėmis ir paslaugomis bei intelektinės nuosavybės komerciniais aspektais, tiesioginėmis užsienio investicijomis, liberalizavimo priemonių suvienodinimu, eksporto politika ir prekybos apsaugos priemonėmis, pavyzdžiui, taikytinomis dempingo ar subsidijų atveju. Bendra prekybos politika vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorės veikslių principais ir tikslais.“
35. Kaip matyti iš šios nuostatos, visų pirma iš jos antro sakinio, pagal kurią bendra prekybos politika yra „Sąjungos išorės veikslių“ dalis, ši politika apima prekybą su trečiosiomis šalimis (2013 m. liepos 18 d. Sprendimo Daiichi Sankyo ir Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 50 punktas ir 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-137/12, EU:C:2013:675, 56 punktas).
36. Šiuo klausimu pagal suformuotą jurisprudenciją vien aplinkybės, kad Sąjungos aktas, kaip antai jos sudaryta sutartis, gali turėti tam tikrų padarinių prekybai su viena ar keliomis trečiosiomis valstybėmis, nepakanka išvada, kad šį aktą reikia priskirti prie bendros prekybos politikos srities. Tačiau Sąjungos aktas priskirtinas prie šios politikos, jei su prekyba turi tokį specifinį ryšį, kad yra iš esmės skirtas tokiai prekybai skatinti, palengvinti ar reglamentuoti ir turi jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį (žr., be kita ko, 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo Daiichi Sankyo ir Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 51 punktą; 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-137/12, EU:C:2013:675, 57 punktą ir 2017 m. vasario 14 d. Nuomonės 3/15 (Marakešo sutartis dėl susipažinimo su paskelbtais kūrinių), EU:C:2017:114, 61 punktą).
37. Darytina išvada, kad tik pirmiau nurodytą konkretų ryšį su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba turinčios ketinamo sudaryti susitarimo dalys priskirtinos prie bendros prekybos politikos.
38. Vadinas, reikia patikrinti, ar šiame susitarime įtvirtintais įsipareigojimais siekiama skatinti, lengvinti ar reglamentuoti šią prekybą ir ar jie turi jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį.
39. Ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai susiję, pirma, su patekimu į rinką, antra, su investicijų apsauga, trečia, su intelektinės nuosavybės apsauga, ketvirta, su konkurencija ir, penkta, su tvariu vystymusi.

Su patekimu į rinką susiję įsipareigojimai

40. Ketinamo sudaryti susitarimo antrame skyriuje „Nacionalinis režimas ir patekimas į prekių rinką“ numatyta, kad kiekviena šalis kitos šalies prekėms taiko nediskriminacinį režimą ir, laikydamosi prie šio skyriaus pridėtų konkrečių įsipareigojimų, sumažina arba panaikina importo ir eksporto muitus ir mokesčius. Jame taip pat numatyta, kad nė viena šalis nenustato ir toliau netaiko netarifinių prekių importo ir eksporto apribojimų.
41. Taigi šis skyrius apima įsipareigojimus „dėl muitų tarifų ir prekybos, susijusius su prekyba prekėmis“, kaip tai suprantama pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį. Vadinas, jis priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, numatyta SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte.
42. Ketinamo sudaryti susitarimo trečiame skyriuje „Prekybos teisių gynimo priemonės“ nustatyta tvarka, kaip kiekviena šalis gali, jei tenkinami Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) taisyklių reikalavimai, imtis antidempingo ir kompensacinių bei apsaugos priemonių importo iš kitos šalies atžvilgiu.
43. Taigi šis skyrius susijęs su „prekybos apsaugos priemonėmis“, kaip tai suprantama pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį. Vadinas, jis taip pat priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, numatyta SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte.

44. Ketinamo sudaryti susitarimo ketvirtame skyriuje „Techninės prekybos kliūtys“ ir penktame skyriuje „Sanitarinės ir fitosanitarinės priemonės“ įtvirtintos taisyklės, kuriomis, nors ir leidžiama kiekvienai šaliai, laikantis PPO taisyklių, taikyti techninius ir sanitarinius standartus, siekiama kiek įmanoma sumažinti iš to išplaukiančias kliūtis šalių tarpusavio prekybai prekėmis. Iš šių skyrių konkrečiai matyti, kad, pirma, vienos šalies eksportuojamos prekės turi atitikti jas importuojančios šalies nustatytus standartus ir, antra, pastarosios importuotoms prekėms neturi būti taikomi standartai, kurie jas diskriminuotų ar būtų neproporcingi, palyginti su jos pačios prekėms taikomais standartais.
45. Taigi ketvirtu ir penktu skyriais konkrečiai siekiama lengvinti Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybą prekėmis. Be to, šių skyrių nuostatos ir prie jų pridėti konkretūs įsipareigojimai labai palengvina šių prekių importo sąlygas, todėl gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį tarptautinei prekybai. Vadinasi, šie skyriai tenkina šios nuomonės 36 punkte nurodytus kriterijus ir priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.
46. Ketinamo sudaryti susitarimo šeštame skyriuje „Muitinė ir prekybos lengvinimas“ numatyta, kad kiekvienos šalies muitinės teisės aktai turi būti nediskriminaciniai ir kad mokesčiai ir privalomieji mokėjimai už importuojant ar eksportuojant prekes suteiktas paslaugas negali būti didesni už apytiksles suteiktų paslaugų sąnaudas. Be to, juo šalys įpareigojamos supaprastinti – jei įmanoma naudojant vieno langelio sistemą – prekių išleidimo, muitinės procedūrų, perkrovimo ir tranzito reikalavimus ir formalumus. Jame taip pat nustatyta pareiga suteikti galimybę pateikti išankstinius prašymus ir gauti išankstinius sprendimus.
47. Taigi šiuo skyriumi iš esmės siekiama reglamentuoti ir lengvinti šalių tarpusavio prekybą prekėmis.
48. Be to, juo tiesiogiai ir nedelsiant spartinama Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba prekėmis ir mažinamos jos sąnaudos. Vadinasi, jis tenkina šios nuomonės 36 punkte nurodytus kriterijus ir todėl priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.
49. Ketinamo sudaryti susitarimo antras–šeštas skyriai susiję su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba prekėmis, o šalių prekybą paslaugomis reglamentuoja šio susitarimo aštuntas skyrius.
50. Šiame aštuntame skyriuje „Paslaugos, įsisteigimas ir elektroninė prekyba“ įtvirtinti kiekvienos šalies įsipareigojimai kitos šalies ūkio subjektų naudai mažinti kliūtis paslaugų teikimui kertant sieną, įsisteigimui ir laikinam fizinių asmenų buvimui.
51. Šis skyrius netaikomas pilietybei, nuolatinei gyvenamajai vietai, nuolatiniam darbui ir patekimui į darbo rinką bendrai, tačiau juo kiekviena šalis įpareigojama kitos šalies paslaugoms, įmonėms ir verslininkams taikyti režimą, kuris yra ne mažiau palankus už taikomą savo panašioms paslaugoms, įmonėms ir verslininkams, laikantis prie susitarimo pridėtame konkrečių įsipareigojimų sąraše nurodytų sutartų sąlygų ir apribojimų ir atsižvelgiant į susitarime numatytas bendrąsias išimtis.
52. Darytina išvada, kad ketinamo sudaryti susitarimo aštuntu skyriumi iš esmės siekiama tam tikra prasme atverti Singapūro rinką Sąjungos paslaugų teikėjams ir atvirksčiai. Taigi jo tikslas – skatinti, lengvinti ir reglamentuoti prekybą.
53. Be to, šiame skyriuje įtvirtinti įsipareigojimai dėl patekimo į rinką gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai paslaugomis. Kaip generalinė advokatė nurodė išvados 204 ir 205 punktuose, priešingai, nei teigė kai kurios pastabas Teisingumo Teismui pateikusios valstybės narės, ši išvada taikoma visiems šio skyriaus straipsniams, įskaitant reglamentuojančius finansines paslaugas ir profesinių kvalifikacijų tarpusavio pripažinimą.

54. Beje, kaip Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, keturi PPO klasifikaciją atitinkantys paslaugų teikimo tipai, t. y. paslaugų teikimas: iš vienos PPO valstybės narės teritorijos į kitos PPO valstybės narės teritoriją (1 tipas), vienos valstybės narės teritorijoje paslaugos vartotojui iš kitos valstybės narės (2 tipas), paslaugų teikėjo iš vienos valstybės narės per savo padalinį kitos valstybės narės teritorijoje (3 tipas) ir paslaugų teikėjo iš vienos valstybės narės per šios valstybės narės fizinius asmenis, veikiančius kitos valstybės narės teritorijoje (4 tipas), priskiriami prie bendros prekybos politikos (2009 m. lapkričio 30 d. Nuomonės 1/08 (susitarimai, kuriais keičiami konkretūs įsipareigojimai pagal GATS), EU:C:2009:739, 4, 118 ir 119 punktai). Šis aiškinimas, kurį Teisingumo Teismas pateikė išnagrinėjęs Bendrijos kompetenciją dalyvauti sudarant EB 133 straipsnyje numatytus susitarimus ir kuris todėl buvo susijęs su šiame EB sutarties straipsnyje vartota sąvoka „prekyba paslaugomis“, taikytinas ir SESV 207 straipsnio 1 dalyje vartojamai sąvokai „prekyba paslaugomis“, nes šių straipsnių turinys iš esmės tapatus.
55. Vadinasi nereikia daryti skirtumo tarp ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus nuostatų dėl paslaugų teikimo kertant sieną (1 ir 2 tipo paslaugų teikimas pagal PPO taikomą paslaugų teikimo klasifikaciją) ir šio skyriaus nuostatų, susijusių su paslaugų teikimu įsisteigiant (3 tipo paslaugų teikimas) arba per veikiančius fizinius asmenis (4 tipo paslaugų teikimas).
56. Nepaisant to, kas pirmiau išdėstyta, Sąjungos kompetencijos patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo aštuntą skyrių negali reglamentuoti vien SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktas.
57. Iš tiesų šis skyrius susijęs, be kita ko, su paslaugų teikimu transporto srityje. Ši sritis nepatenka į bendrą prekybos politiką remiantis SESV 207 straipsnio 5 dalimi, pagal kurią deryboms ir „tarptautinių susitarimų <...> transporto srityje“ sudarymui taikomos „[ESV sutarties] Trečiosios dalies VI antraštinės dalies <...> nuostatos“. Ši antraštinė dalis skirta bendrai transporto politikai.
58. Paprašytas išaiškinti EB 133 straipsnio 6 dalies trečią pastraipą, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kiek tai susiję su tarptautine transporto paslaugų prekyba, šia nuostata siekiama išlaikyti principinį Sąjungos vidaus kompetencijos, kuri įgyvendinama vienašališkai priimant Sąjungos normas, ir jos išorės kompetencijos, kuri vykdoma sudarant tarptautinius susitarimus, paralelizmą, o abiejų rūšių kompetencija, kaip ir anksčiau, lieka įtvirtinta Sutarties antraštinėje dalyje, skirtoje būtent bendrai transporto politikai (2009 m. lapkričio 30 d. Nuomonės 1/08 (susitarimai, kuriais keičiami konkretūs įsipareigojimai pagal GATS), EU:C:2009:739, 164 punktas).
59. SESV 207 straipsnio 5 dalis iš esmės atitinka EB 133 straipsnio 6 dalies trečią pastraipą. Be to, nei iš pačios ESV sutarties teksto, nei iš jos rengimo istorijos, struktūros ar tikslo nematyti, kad jos autoriai būtų ketinę kitaip paskirstyti Sąjungos ir valstybių narių kompetenciją derėtis dėl tarptautinių prekybos susitarimų transporto srityje ir juos sudaryti.
60. Komisijos pozicija, kad pagal SESV 207 straipsnio 5 dalį transporto sritis nepriskiriama prie bendros prekybos politikos, tik kiek ji susijusi su kertant sieną teikiamomis paslaugomis, t. y. su 1 ir 2 tipo paslaugų teikimu, yra nepagrįsta. Tokia pozicija neatsižvelgiama į šios nuostatos formuluotę, pagal kurią prie šios politikos nepriskiriami visi „tarptautiniai susitarimai transporto srityje“.
61. Atsižvelgiant į SESV 207 straipsnio 5 dalies taikymo sritį, toliau reikia nustatyti, kokie ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus įsipareigojimai nepriskiriami prie bendros prekybos politikos pagal šią nuostatą. Šiuo klausimu svarbu atsižvelgti į jurisprudenciją, pagal kurią sąvoka „paslaugos transporto srityje“ apima ne tik pačias transporto paslaugas, bet ir kitas paslaugas su sąlyga, kad jos neatskiriamai susijusios su fiziniu asmenų arba prekių perkėlimu iš vienos vietos į kitą (žr. 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo Grupo Itevelesa ir kt., C-168/14, EU:C:2015:685, 45 ir 46 punktus).

62. Nagrinėjama atveju asmenų arba prekių perkėlimo iš vienos vietos į kitą paslaugos išvardytos ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 ir 8-B-1 priedėlių 11 dalyje ir 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16 dalyje. Jos susijusios su tarptautiniu jūrų transportu, geležinkelių transportu, kelių transportu ir vidaus vandens kelių transportu; tačiau šis susitarimas netaikomas vidaus ir tarptautinio oro transporto paslaugoms, kaip nurodyta jo 8.3 straipsnio c punkte ir 8.9 straipsnio e punkte.
63. Su jūrų, geležinkelių, kelių ir vidaus vandens kelių transportu glaudžiai susijusios paslaugos išvardytos nurodytų priedų 8-A-1 priedėlio 12 dalyje ir 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 17 dalyje ir 8-B-1 priedėlio 11 dalyje.
64. Skirtingai nuo pačių oro transporto paslaugų, „orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas“, „oro transporto paslaugų pardavimas ir rinkodara“ ir „kompiuterinės rezervavimo sistemos paslaugos“ ketinamo sudaryti susitarimo 8.3 ir 8.9 straipsniuose nurodytos kaip įtrauktos į šio susitarimo aštunto skyriaus taikymo sritį.
65. Šio skyriaus priedų priedėliuose šios orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, taip pat oro transporto paslaugų rezervavimo ir pardavimo paslaugos ne nurodytos dalyse, skirtose pagalbinėms transporto paslaugoms, bet klasifikuotos kaip prie šių sričių nepriskirtos „prekybos paslaugos“.
66. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nei „orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas“, nei oro transporto paslaugų pardavimo, rinkodaros ir rezervavimo paslaugos, neatsižvelgiant į tai, ar jas teikia kelionių agentūros, ar kiti komerciniai paslaugų teikėjai, nėra neatskiriamai susijusios su transporto paslaugomis, kaip tai suprantama pagal šios nuomonės 61 punkte nurodytą jurisprudenciją.
67. Iš tiesų, pirma, „orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas“, geriausiu atveju turi tolimą ryšį su asmenų arba prekių perkėlimu iš vienos vietos į kitą. Antra, kiek tai susiję su oro transporto paslaugų pardavimo, rinkodaros ir rezervavimo paslaugomis, iš 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36) 33 konstatuojamosios dalies matyti, kad paslaugos, kurioms taikoma ši direktyva, kurios teisinis pagrindas yra EB sutarties 47 straipsnio 2 dalis ir 55 straipsnis, taip pat apima kelionių agentūras, kurios yra pagrindinės šių paslaugų platintojos.
68. Kadangi dėl nurodytų priežasčių „orlaivių remonto ir techninės priežiūros paslaugos, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas“, „oro transporto paslaugų pardavimas ir rinkodara“ ir „kompiuterinės rezervavimo sistemos paslaugos“ nepatenka į SESV 207 straipsnio 5 dalies taikymo sritį, jos priskirtinos prie paslaugų, kurioms taikoma šio straipsnio 1 dalis.
69. Iš šios nuomonės 50–68 punktų matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo aštuntas skyrius priskirtinas prie bendros prekybos politikos, išskyrus jame įtvirtintus išpareigojimus, susijusius su šio skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 11 ir 12 dalyse, 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16 ir 17 dalyse ir 8-B-1 priedėlio 11 dalyje išvardytomis paslaugomis.
70. Klausimas, ar dėl šių išpareigojimų Sąjunga turi kitomis ESV sutarties nuostatomis pagrįstą išimtinę kompetenciją ir todėl gali pati patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo aštuntą skyrių, nagrinėjamas šios nuomonės 168–217 punktuose.
71. Galiausiai kitos šalies kilmės prekių ir paslaugų patekimas į Sąjungos ir Singapūro rinkas taip pat reglamentuojamas ketinamo sudaryti susitarimo septintame ir dešimtame skyriuose.
72. Šio susitarimo septinto skyriaus „Netarifinės prekybos kliūtys ir investicijos į atsinaujinančiosios energijos gamybą“ tikslas – palengvinti patekimą į rinką energijos gamybos iš tvarių neiškastinių išteklių srityje.

73. Šiame skyriuje, kuriuo neįtvirtinami jokie aplinkosaugos standartai atitinkamoje srityje, nustatyta, kad kiekviena šalis turi stengtis nepriimti priemonių, kuriomis reikalaujama steigti ūkines bendrijas su atitinkamo sektoriaus vietos bendrovėmis, užtikrinti, kad visos taisyklės, susijusios su leidimų, sertifikatų ir licencijų išdavimu, nediskriminuotų kitos šalies ūkio subjektų, ir turi pripažinti kitos šalies išduotas atitikties deklaracijas.
74. Kadangi taip šiuo skyriumi siekiama atverti kiekvienos susitarimo šalies rinką, jis taip pat gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai prekėmis ir paslaugomis šiame sektoriuje, kaip tai suprantama pagal šios nuomonės 36 punkte nurodytą jurisprudenciją. Taigi jis priklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai, kaip nurodyta SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte.
75. Ketinamo sudaryti susitarimo dešimtame skyriuje „Viešieji pirkimai“ įtvirtinti įsipareigojimai, kuriais kiekviena šalis užtikrina kitos šalies prekių tiekėjams ir paslaugų teikėjams ne mažiau palankų režimą nei tas, kurį ji taiko savo ūkio subjektams, atliekant valdžios įstaigų poreikiams skirtus pirkimus. Jame taip pat yra daug taisyklių, skirtų viešųjų pirkimų vykdymui Singapūre ir Sąjungoje reglamentuoti, numatant, kad pirkimo sutartys sudaromos tik atlikus pirkimo procedūrą, apimančią išsamų skelbimą apie pirkimą, su kuriuo kandidatai gali nesunkiai susipažinti, ir tinkamas dalyvavimo ir atrankos sąlygas.
76. Vadinas, šio skyriaus specifinis tikslas – nustatyti tvarką, pagal kurią kiekvienos susitarimo šalies ūkio subjektai gali dalyvauti kitos šalies valdžios institucijų organizuojamose viešųjų pirkimų procedūrose. Be to, kadangi ši tvarka grindžiama nediskriminacinio dalyvavimo, skaidrumo ir veiksmingumo principais, ji gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį susitarimo šalių tarpusavio prekybai prekėmis ir paslaugomis.
77. Taigi ketinamo sudaryti susitarimo dešimtas skyrius priklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai, kaip nurodyta SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte, darant tokią pačią išlygą, kaip nurodytoji šios nuomonės 69 punkte, susijusią su ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 ir 8-B-1 priedėlių 11 ir 12 dalyse ir 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16 ir 17 dalyse išvardytais paslaugomis. Kokio pobūdžio yra Sąjungos kompetencija prisiimti įsipareigojimus dėl tarptautinio jūrų transporto, geležinkelių transporto, kelių transporto ir vidaus vandens kelių transporto viešųjų pirkimų ir dėl su šiomis transporto paslaugomis neatskiriama susijusių paslaugų viešųjų pirkimų, nagrinėjama šios nuomonės 219–224 punktuose.

Su investicijų apsauga susiję įsipareigojimai

78. Kaip nurodyta ketinamo sudaryti susitarimo 9.1 straipsnyje, jo devintas skyrius taikomas „bet kokiam turtui, kuriam būdingi investicijos bruožai, įskaitant tokius bruožus, kaip įsipareigojimas skirti kapitalo ar kitų išteklių, tikėjimasis gauti naudos ar pelno, rizikos prisiėmimas ar tam tikra trukmė“, jeigu šis turtas „tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso“ vienos šalies fiziniam ar juridiniam asmeniui kitos šalies teritorijoje arba yra „tiesiogiai ar netiesiogiai [jo] kontroliuojamas“.
79. Iš šio straipsnio matyti, kad šis skyrius taikomas ir tiesioginėms, ir visoms kitoms investicijoms.
80. Kiek tai susiję su tiesioginėmis investicijomis, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad joms priklauso fizinių arba juridinių asmenų daromos visų rūšių investicijos, skirtos ilgalaikiams ir tiesioginiams ryšiams tarp asmens, suteikiančio kapitalo, ir įmonės, kurios ekonominei veiklai suteikiamas kapitalas, užmegzti ar palaikyti. Akcinės bendrovės statusą turinčios įmonės akcijų įsigijimas yra tiesioginė investicija, jeigu akcininko turimos akcijos suteikia jam galimybę veiksmingai dalyvauti šią bendrovę valdant ar kontroliuojant (žr., be kita ko, 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo

Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, EU:C:2006:774, 181 ir 182 punktus; 2009 m. kovo 26 d. Sprendimo Komisija / Italija, C-326/07, EU:C:2009:193, 35 punktą ir 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimo SECIL, C-464/14, EU:C:2016:896, 75 ir 76 punktus).

81. SESV 207 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Sąjungos veiksmai „tiesioginių užsienio investicijų“ srityje priskiriami prie bendros prekybos politikos.
82. Vadinas, Sąjunga turi išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą priimti bet kokią įsipareigojimą trečiajai valstybei dėl šios valstybės fizinių ar juridinių asmenų atliktų investicijų Sąjungoje (ir atvirkščiai), kurios jiems suteikia galimybę veiksmingai dalyvauti valdant ar kontroliuojant ekonominę veiklą vykdančią bendrovę.
83. Tai, kad ESV sutarties rengėjai SESV 207 straipsnio 1 dalyje pavartojo žodžius „tiesioginės užsienio investicijos“, nedviprasmiškai rodo jų valią nepriskirti kitų užsienio investicijų prie bendros prekybos politikos. Todėl darytina išvada, kad trečiosios valstybės atžvilgiu priimti įsipareigojimai dėl šių kitų investicijų nepatenka į Sąjungos išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.
84. Šis bendros prekybos politikos taikymo srities apribojimas, kiek tai susiję su užsienio investicijomis, atspindi faktą, kad bet koks Sąjungos veiksmas, kuriuo skatinamas, lengvinamas ar reglamentuojamas trečiosios valstybės fizinių ar juridinių asmenų dalyvavimas valdant ar kontroliuojant ekonominę veiklą vykdančią bendrovę Sąjungoje (ir atvirkščiai), gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį šios valstybės ir Sąjungos tarpusavio prekybai, tačiau tokio konkretaus ryšio su prekyba nėra tuo atveju, kai investicija nelemia tokio dalyvavimo.
85. Taryba ir kai kurios Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės teigia, kad net tiek, kiek ketinamo sudaryti susitarimo devintas skyrius susijęs su tiesioginėmis investicijomis, jo negalima priskirti prie bendros prekybos politikos, nes šis skyrius skirtas tik šių investicijų apsaugai, bet ne leidimui investuoti.
86. Tiesa, kaip pabrėžė šios nuomonės pateikimo procedūros dalyviai, vienintelės materialios šio susitarimo devinto skyriaus nuostatos išdėstytos jo A skirsnyje „Investicijų apsauga“, skirtame investicijoms reglamentuoti po to, kai leista investuoti laikantis atitinkamai Singapūro Respublikoje arba Sąjungoje galiojančių teisės aktų. Aplinkybę, kad leidimas investuoti nepatenka į ketinamo sudaryti susitarimo taikymo sritį, patvirtina ir šio susitarimo 9.2 straipsnis, pagal kurį „[š]is skyrius taikomas <...> investicijoms <...> padarytoms pagal taikytiną teisę <...>“.
87. Vis dėlto ši aplinkybė niekaip nepaneigia galimybės priskirti Sąjungos ir Singapūro Respublikos suderėtų taisyklių dėl tiesioginių investicijų apsaugos prie bendros prekybos politikos, jeigu jos turi konkretų ryšį su Sąjungos ir šios trečiosios valstybės tarpusavio prekyba. Iš tiesų, SESV 207 straipsnio 1 dalyje bendrai nurodomi Sąjungos veiksmai „tiesioginių užsienio investicijų“ srityje, neskiriant veiksmų, kuriais siekiama leisti investuoti, nuo tų, kurių tikslas – apsaugoti šias investicijas.
88. Nagrinėjamu atveju pagal ketinamo sudaryti susitarimo devintą skyrių suteikiama apsauga pasireiškia, pirma, susitarimo 9.3 straipsnyje įtvirtinta kiekvienos šalies pareiga kitos šalies investuotojams taikyti „režimą, ne mažiau palankų nei panašiose situacijose tos šalies taikomas savo investuotojams ir jų investicijoms dėl tų investicijų veikimo, valdymo, veiklos, tęsimo, naudojimo ar naudojimosi jomis, jų pardavimo ar kitokio perdavimo“.
89. Antra, ji apima ketinamo sudaryti susitarimo 9.4 straipsnyje įtvirtintą pareigą nustatyti kitos šalies investuotojams ir jų investicijoms sąžiningą ir teisingą režimą ir užtikrina visišką apsaugą ir saugumą; šis režimas, apsauga ir saugumas turi reikšti, be kita ko, savivalės, bet kokio priekabiavimo ar prievartos nebuvimą ir investuotojų teisėtų lūkesčių ir jų teisės į veiksmingą teisminę apsaugą paisymą.

90. Trečia, investicijų apsauga užtikrinama ketinamo sudaryti susitarimo 9.5 straipsnyje įtvirtinta kiekvienos šalies pareiga atlyginant dėl karo ar kito ginkluoto konflikto, revoliucijos, nepaprastosios padėties, sukilimo, maišto ar riausių patirtus nuostolius, įskaitant investicijos sunaikinimą ginkluotųjų pajėgų ar valdžios institucijų veiksmais, kitos šalies investuotojus traktuoti ne mažiau palankiai nei savo investuotojus.
91. Ketvirta, ketinamu sudaryti susitarimu Sąjungos ir Singapūro Respublikos investicijos saugomos nuo savavališkos ar neatlygintinos ekspropriacijos kitos šalies teritorijoje, 9.6 straipsnyje nustatant, kad nė viena iš šalių nenacionalizuoja ir neekspropriuoja kitos šalies investuotojų investicijų ar tokioms investicijoms netaiko priemonių, kurių poveikis lygiavertis nacionalizacijai ar ekspropriacijai, nebent tai daroma dėl viešojo poreikio, remiantis tinkamu teisiniu procesu, nediskriminuojant ir greitai, tinkamai ir veiksmingai sumokant pakankamą kompensaciją.
92. Penkta, ketinamo sudaryti susitarimo 9.7 straipsnyje numatyta, kad pervedimai, susiję su investicija, kaip antai kapitalo įnašai investicijai padidinti, dividendai ir kita grąža, gali būti be apribojimų atliekami laisvai konvertuojama valiuta.
93. Galiausiai, šešta, pagal ketinamo sudaryti susitarimo 9.8 straipsnį kiekviena šalis įpareigojama pripažinti subrogaciją, teisių perdavimą ar reikalavimo perleidimą dėl investicijų, kurias jos teritorijoje atliko kitos šalies fiziniai ar juridiniai asmenys.
94. Visi šie įsipareigojimai taikyti „ne mažiau palankų režimą“ ir savivalės draudimai, susiję, be kita ko, su vienos šalies fizinių ar juridinių asmenų atliekamu turimų kitos šalies teritorijoje esančių ekonominę veiklą vykdančių bendrovių kapitalo dalių naudojimu, didinimu ar pardavimu, didina investuotojų teisinį saugumą. Tokiu teisiniu reglamentavimu siekiama skatinti, lengvinti ir reglamentuoti Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybą, kaip tai suprantama pagal šios nuomonės 36 punkte nurodytą jurisprudenciją.
95. Be to, tiek, kiek ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnio nuostatos skirtos tiesioginėms investicijoms, jos gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį šiai prekybai, jeigu jos susijusios su vienos susitarimo šalies verslininkų dalyvavimu valdant ir kontroliuojant kitos šalies teritorijoje ekonominę veiklą vykdančias bendroves.
96. Darytina išvada, kad remiantis šios nuomonės 36 punkte priminta jurisprudencija, šios nuostatos turi konkretų ryšį su nurodyta prekyba.
97. Šiai išvadai neturi reikšmės Tarybos ir kai kurių Teisingumo Teismui pastabas pateikusių valstybių narių nurodyta aplinkybė, kad minėtas skirsnis apima nuostatas, leidžiančias valstybėms narėms įvertinti, ar ketinamo sudaryti susitarimo taikymas atitinka jų privalomas normas dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir kitų viešojo intereso tikslų, arba susijusias su nuosavybės teise, baudžiamąja teise, mokesčių teise ir socialine apsauga.
98. Kalbėdamos, pirma, apie kiekvienos Sąjungos valstybės narės kompetenciją vertinti, ar jos atžvilgiu laikomasi jos nustatytų minėtų privalomų normų ir kitų tikslų, Taryba ir nurodytos valstybės narės remiasi ketinamo sudaryti susitarimo 9.3 straipsnio 3 dalimi, kurioje, kaip ir kituose šio susitarimo skyriuose įtvirtintose panašiose nuostatose, nustatyta, kad, nukrypstant nuo šio straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintos pareigos užtikrinti „ne mažiau palankų režimą“, mažiau palankų režimą galima taikyti, jeigu taip nebūtų nustatomi slapti apribojimai ir jeigu tai būtina viešajai tvarkai palaikyti, visuomenės saugumui užtikrinti arba kuriam nors kitam iš minėtoje 3 dalyje išvardytų viešųjų interesų apsaugoti.
99. Taryba ir tos pačios valstybės narės taip pat remiasi ketinamo sudaryti susitarimo 9.5 straipsniu, kuriuo investuotojams užtikrinamas ne mažiau palankus režimas kompensuojant nuostolius, patirtus kuriuo nors iš šiame straipsnyje išvardytų atvejų, tarp kurių yra karas, nepaprastoji padėtis ir investicijos sunaikinimas valdžios institucijų ar ginkluotųjų pajėgų veiksmais.

100. Šiuo klausimu jos teigia, kad Sąjunga negali prisiimti įsipareigojimų vietoje valstybių narių tose srityse, kurios dėl savo pobūdžio priklauso išimtinai šių valstybių kompetencijai.
101. Pažymėtina, kad ketinamo sudaryti susitarimo 9.3 straipsnio 3 dalyje numatytas ne įsipareigojimas, o galimybė taikyti išimtį. Taikydama šią išimtį, valstybė narė dėl privalomų viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar kitų viešųjų interesų pagrindų, numatytų to straipsnio 3 dalyje, galės traktuoti Singapūro investuotojus mažiau palankiai nei savo pačios investuotojus. Leidžiant taikyti tokią išimtį, šia nuostata neįtvirtinamas joks tarptautinis įsipareigojimas viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar kitų viešųjų interesų srityje.
102. 9.3 straipsnio 3 dalyje reikalaujama, kad bet kuris Singapūro investuotojams taikomas mažiau palankus režimas būtų „būtinasis“ ir juo nebūtų nustatomi „slapti apribojimai“. Šios dvi sąlygos leidžia užtikrinti, kad ketinamo sudaryti susitarimo 9.3 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintas įsipareigojimas užtikrinti „ne mažiau palankų režimą“ neprarastų veiksmingumo. Kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 335 punkte, iš nurodyto straipsnio 3 dalies išplaukiantis valstybių narių diskrecijos ribojimas būdingas tarptautinės prekybos, kuri priklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai, vykdymui. Vadinasi, bendroji nuostata, kurioje primenami nurodyti reikalavimai, patenka į šią kompetenciją.
103. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo 9.3 straipsnio 3 dalimi neribojami valstybių narių įgaliojimai viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar kitų viešųjų interesų srityje, tačiau ja valstybės narės įpareigojamos įgyvendinti šiuos įgaliojimus taip, kad pagal šio susitarimo 9.3 straipsnio 1 ir 2 dalis Sąjungos priimti prekybos įsipareigojimai neprarastų veiksmingumo.
104. Panaši išvada darytina ir dėl ketinamo sudaryti susitarimo 9.5 straipsnio. Šis straipsnis nedaro įtakos valstybių narių diskrecijai dėl jų ginkluotųjų pajėgų naudojimo ar nepaprastosios padėties paskelbimo; jame tik nustatyta, kad jei investicijoms buvo padaryta žalos dėl vienos iš jame išvardytų situacijų, Singapūro ir Sąjungos investuotojams turi būti taikoma vienoda žalos atlyginimo ar kompensavimo tvarka.
105. Antra, kalbėdamos apie nuostatas, susijusias su nuosavybės teise, baudžiamąja teise, mokesčių teise ir socialine apsauga, Taryba ir Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės remiasi ketinamo sudaryti susitarimo 9.6 ir 9.7 straipsniais. Pirmuoju iš šių straipsnių kiekvienos šalies investuotojus siekiama apsaugoti nuo bet kokios savavališkos ar neatlygintinos ekspropriacijos kitos šalies teritorijoje, o antrojo straipsnio, kuris susijęs su investuotojų galimybe be apribojimų daryti su jų investicijomis susijusius pervedimus, 2 dalyje nustatyta, kad „[n]ė viena šio straipsnio nuostata nelaikoma kliūtimi Šaliai sąžiningai ir nediskriminuojant taikyti savo teisę, susijusią su <...> nusikalstama ar baudžiamąja veika, <...> socialinės apsaugos, <...> pensijos ar privalomosiomis taupymo sistemomis [ir] apmokestinimu“.
106. Taryba konkrečiai mano, kad ketinamo sudaryti susitarimo 9.6 straipsnis priklauso tik valstybių narių kompetencijai nuosavybės teisės srityje. Šiomis aplinkybėmis ji remiasi SESV 345 straipsniu, pagal kurį Sutartys jokių būdu nepažeidžia valstybių narių normų, reglamentuojančių nuosavybės sistemą.
107. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau pažymėjo, kad SESV 345 straipsnyje įtvirtintas Sutarčių neutralumo dėl nuosavybės sistemos valstybėse narėse principas, tačiau jis nelemia, kad šioms sistemoms netaikomos pagrindinės Sąjungos teisės nuostatos (žr. 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Essent ir kt., C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, 29 ir 36 punktus). Nagrinėjamu atveju ketinamo sudaryti susitarimo 9.6 straipsnyje, kurio turinys iš esmės išdėstytas šios nuomonės 91 punkte, neįtvirtintas joks įsipareigojimas dėl nuosavybės sistemos valstybėse narėse. Šiuo straipsniu tik siekiama nustatyti galimų sprendimų dėl nacionalizavimo ar ekspropriacijos ribas, kuriomis investuotojams būtų užtikrinta, kad tokie sprendimai bus priimti teisingomis sąlygomis ir paisant bendrųjų principų ir pagrindinių teisių, kaip antai nediskriminavimo principo. Taigi joje tiesiog

išreikšta aplinkybė, kad nors valstybės narės ir toliau gali laisvai naudotis savo įgaliojimais nuosavybės teisės srityje ir todėl keisti savo nuosavybės sistemas, jos negali nepaisyti šių principų ir pagrindinių teisių.

108. Dėl ketinamo sudaryti susitarimo 9.7 straipsnio pažymėtina, kad jame neįtvirtintas joks valstybių narių įsipareigojimas, susijęs su jų baudžiamąja teise, mokesčių teise ar socialinės apsaugos sistema; jame iš esmės tik numatyta, kad bet kokie šių sričių teisės aktai Sąjungoje ar Singapūre kitos šalies investuotojui taikomi „sąžiningai ir nediskriminuojant“, kaip numatyta 9.7 straipsnio 2 dalyje.
109. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnio nuostatos priskirtinos prie bendros prekybos politikos tiek, kiek jos susijusios su tiesioginėmis užsienio investicijomis tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos.
110. Vis dėlto vien šio konstatavimo nepakanka išvadai, kad Sąjunga turi kompetenciją viena patvirtinti šį devinto skyriaus skirsnį. Iš tiesų, jis taip pat susijęs su kitomis, netiesioginėmis užsienio investicijomis. Šio skirsnio taikymo šioms kitoms investicijoms įtaka Sąjungos kompetencijai patvirtinti šią ketinamo sudaryti susitarimo dalį nagrinėjama šios nuomonės 226–243 punktuose.

Su intelektinės nuosavybės apsauga susiję įsipareigojimai

111. Pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį bendra prekybos politika apima „intelektinės nuosavybės komercinius aspektus“.
112. Sąjungos priimti tarptautiniai įsipareigojimai intelektinės nuosavybės srityje priklauso šiems „komerciniams aspektams“, jeigu turi konkretų ryšį su tarptautine prekyba dėl to, kad skirti šiai prekybai skatinti, lengvinti ar reglamentuoti ir turi jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį (2013 m. liepos 18 d. Sprendimo Daiichi Sankyo ir Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 49–52 punktai ir 2017 m. vasario 14 d. Nuomonės 3/15 (Marakešo sutartis dėl susipažinimo su paskelbtais kūrinių), EU:C:2017:114, 78 punktas).
113. Ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai intelektinės nuosavybės srityje išdėstyti jo vienuoliktame skyriuje ir jais, kaip nurodyta šio susitarimo 11.2 straipsnyje, papildomos šalių teisės ir prievolės pagal Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (1994 m. balandžio 15 d. Marakeše pasirašytos ir patvirtintos 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1) PPO steigimo sutarties (toliau – PPO steigimo sutartis) 1 C priedas), ir kitas daugiašales tarptautines intelektinės nuosavybės srities sutartis, kurių šalys jos yra.
114. Kiek tai susiję su autorių teisių ir gretutinių teisių sritimi, ketinamo sudaryti susitarimo 11.4 straipsnyje „Taikoma apsauga“ primenami šalių įsipareigojimai pagal įvairias tarptautines konvencijas, įskaitant 1886 m. rugsėjo 9 d. Berne pasirašytą konvenciją dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas) su 1979 m. rugsėjo 28 d. padarytais pakeitimais (toliau – Berno konvencija) ir 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje pasirašytą Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) autorių teisių sutartį, Sąjungos vardu patvirtintą 2000 m. kovo 16 d. Tarybos sprendimu 2000/278/EB (OL L 89, 2000, p. 6). Be to, jame iš esmės įtvirtintos nuostatos dėl įvairių kūrinių kategorijų minimalaus apsaugos termino (11.5 straipsnis) ir pareiga saugoti autorius nuo techninių priemonių, kuriomis jie užkerta kelią neteisėtiems veiksams, taikymo vengimo (11.9 straipsnis).

115. Prekių ženklų srityje ketinamo sudaryti susitarimo 11.13 straipsnyje numatyta, kad kiekviena šalis sukurs viešą elektroninę prekių ženklų paraiškų ir prekių ženklų registravimo duomenų bazę. Be to, kiekviena šalis turi užtikrinti, kad dėl bet kurio atsisakymo registruoti prekių ženklą bus priimtas motyvuotas rašytinis sprendimas, kurį bus galima apskūsti. Tretieji asmenys turės turėti galimybę prieštarauti dėl prekių ženklų registravimo paraiškų.
116. Kiek tai susiję su geografinėmis nuorodomis, pagal ketinamo sudaryti susitarimo 11.17 straipsnio 1 dalį kiekviena šalis įpareigojama nustatyti „geografinių nuorodų registravimo ir apsaugos savo teritorijose sistemą, taikomą savo nuožiūra pasirinktų kategorijų vynams, spiritiniams gėrimams, žemės ūkio produktams ir maisto produktams“. Šios sistemos turi apimti tam tikras 11.17 straipsnio 2 dalyje aprašytas procedūras, leidžiančias, be kita ko, atsižvelgti į teisėtus trečiųjų asmenų interesus. To paties straipsnio 3 dalyje papildomai nurodyta, kad kiekvienos šalies saugomos geografinės nuorodos bus įtrauktos į pagal ketinamą sudaryti susitarimą įsteigiamo Prekybos komiteto tvarkomą sąrašą. Pagal susitarimo 11.19 straipsnį į šį sąrašą įtrauktos geografinės nuorodos turės būti kiekvienos šalies saugomos taip, kad suinteresuotieji verslininkai galėtų neleisti tretiesiems asmenims klaidinti visuomenės ar atlikti kitų nesąžiningos konkurencijos veiksmų.
117. Kiek tai susiję su dizainu, pagal ketinamo sudaryti susitarimo 11.24–11.26 straipsnius kiekviena šalis privalo bent dešimt metų nuo paraiškos dėl apsaugos pateikimo dienos saugoti nepriklausomai sukurtą naują arba originalų dizainą. Susitarimo 11.24 straipsnyje patikslinta, kad apsauga netaikoma dizainui, kurį iš esmės lemia techniniai arba funkciniai aspektai arba kuris prieštarauja viešajai tvarkai ar pripažintiems moralės principams.
118. Kalbant apie patentus, ketinamo sudaryti susitarimo 11.29 straipsnyje primenamos šalių pareigos pagal tam tikrus tarptautinius dokumentus ir įtvirtintas įsipareigojimas bendradarbiauti. Be to, susitarimo 11.31 straipsnyje nurodyta, kad „[š]alys pripažįsta, kad prieš pateikiant jų rinkoms farmacijos gaminius, kurie jų atitinkamoje teritorijoje yra saugomi pagal patentą, gali reikėti atlikti administracinę leidimo tiekti rinkai išdavimo procedūrą“, kad jos „sudaro galimybę pratęsti patento apsauga suteikiamų teisių galiojimo trukmę, kad patento savininkui būtų atlyginta už trumpesnę tikrąją patento galiojimą dėl administracinės leidimo tiekti rinkai išdavimo procedūros,“ ir kad „patento apsauga suteikiamų teisių galiojimo trukmė negali būti pratęsta ilgesniam nei penkerių metų laikotarpiui“.
119. Ketinamo sudaryti susitarimo 11.33 straipsnyje priduriama: „Kai šalis, prieš suteikdama leidimą tiekti farmacijos gaminių rinkai, reikalauja pateikti bandymų duomenis ar tyrimus, susijusius su tokio gaminio sauga ir veiksmingumu, ji bent penkerius metus nuo pirmo tos šalies išduoto leidimo neleidžia trečiosioms šalims prekiauti tuo pačiu ar panašiu gaminiu, remdamasi leidimu, suteiktu pareiškėjui, kuris pateikė bandymų duomenis ar tyrimus, nebent bandymų duomenis ir tyrimus pateikęs pareiškėjas su tuo sutinka.“ Šio susitarimo 11.34 straipsnyje įtvirtintos panašios taisyklės dėl bandymų duomenų, pateiktų siekiant gauti administracinį leidimą tiekti žemės ūkio cheminius produktus rinkai, apsaugos.
120. Pagaliau, kiek tai susiję su augalų veislėmis, ketinamo sudaryti susitarimo 11.35 straipsnyje primintos šalių pareigos pagal tarptautinę konvenciją.
121. Visomis šiomis nuostatomis dėl autorių teisių ir gretutinių teisių, prekių ženklų, geografinių nuorodų, dizaino, patentų, bandymų duomenų ir augalų veislių, kuriose, pirma, primenamos esamos daugiašalės tarptautinės pareigos ir, antra, įtvirtinami dvišaliai įsipareigojimai, iš esmės siekiama, kaip nurodyta susitarimo 11.1 straipsnio 1 dalies b punkte, užtikrinti Sąjungos ir Singapūro verslininkams „tinkamą“ jų intelektualinės nuosavybės teisių apsaugos lygį.
122. Minėtomis ketinamo sudaryti susitarimo vienuolikto skyriaus nuostatomis Sąjungos ir Singapūro verslininkams leidžiama kitos susitarimo šalies teritorijoje naudotis iš dalies homogeniškais intelektualinės nuosavybės teisių apsaugos standartais, todėl prisidedama prie jų dalyvavimo lygiomis teisėmis laisvojoje prekyboje prekėmis ir paslaugomis tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos.

123. Tas pats pasakytina apie ketinamo sudaryti susitarimo 11.36–11.47 straipsnius, kuriais kiekviena šalis įpareigojama numatyti tam tikras procedūras ir teismines priemones, leidžiančias suinteresuotiesiems asmenims įgyvendinti ir ginti savo intelektinės nuosavybės teises. Šiomis nuostatomis užtikrinamas tam tikras teisminės apsaugos, kuria intelektinės nuosavybės teisių turėtojai naudojami Sąjungoje ir Singapūre, lygių homogeniškumas.
124. Tas pats pasakytina ir apie susitarimo 11.48–11.50 straipsnius, kuriais kiekviena šalis įpareigojama įtvirtinti metodus, leidžiančius muitinės institucijoms identifikuoti suklastotas ir piratines prekes, ir numatyti intelektinės nuosavybės teisių turėtojams galimybę, įtarus, kad yra suklastotų ar piratinių prekių, prašyti neišleisti jų į laisvą apyvartą. Šiomis nuostatomis sukuriama tam tikras intelektinės nuosavybės teisių turėtojams prieinamų apsaugos nuo suklastotų ar piratinių prekių patekimo į rinką priemonių homogeniškumas Sąjungoje ir Singapūre.
125. Iš viso to, kas išdėstyta, pirmiausia matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo vienuolikto skyriaus nuostatomis iš tiesų siekiama, kaip nurodyta šio susitarimo 11.1 straipsnio 1 dalyje, „šalyse lengvinti inovacinių ir kūrybinių prekių gamybą ir tokių paslaugų teikimą“ ir „didinti prekybos ir investicijų naudą“.
126. Taip pat matyti, kad šis skyrius niekaip nesusijęs su Sąjungos valstybių narių teisės aktų suderinimu; juo siekiama reglamentuoti Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybos liberalizavimą.
127. Galiausiai akivaizdu, kad, atsižvelgiant į esminę vietą, kurią užima intelektinės nuosavybės teisių apsauga bendrai prekiaujant prekėmis ir paslaugomis ir konkrečiai kovojant su neteisėta prekyba ir kurią generalinė advokatė priminė savo išvados 436 punkte, ketinamo sudaryti susitarimo vienuolikto skyriaus nuostatos gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai.
128. Taikant šios nuomonės 36 ir 112 punktuose primintus kriterijus, darytina išvada, kad ketinamo sudaryti susitarimo vienuoliktas skyrius susijęs su „intelektinės nuosavybės komerciniais aspektais“, kaip tai suprantama pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį.
129. Kai kurios Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės teigia, kad ketinamo sudaryti susitarimo vienuoliktas skyrius taip pat apima nekomercinius intelektinės nuosavybės aspektus, nes jo 11.4 straipsnyje dėl autorių teisių ir gretutinių teisių pateikta nuoroda į daugiašales konvencijas, kuriose yra nuostata dėl neturtinių teisių. Tačiau, nustatant Sąjungos kompetencijos sudaryti numatomą susitarimą pobūdį, jame esančios nuorodos į šias konvencijas nepakanka išvadai, kad ši sritis sudaro visiškai atskirą šio susitarimo, kuriame neminimos neturtinės teisės, dalį.
130. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo vienuoliktu skyriumi iš esmės siekiama lengvinti ir reglamentuoti Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybą ir kad jo nuostatos gali turėti jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį, kaip tai suprantama pagal šios nuomonės 36 ir 112 punktuose primintą jurisprudenciją. Vadinasi, šis skyrius priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.

Įsipareigojimai konkurencijos srityje

131. Pagal ketinamo sudaryti susitarimo 12.1 straipsnio 1 dalį šalis pripažįsta, „kad jų prekybos santykiams svarbi laisva ir neiškraipyta konkurencija“ ir „kad antikonkurencinė verslo praktika ar antikonkurenciniai sandoriai gali iškreipti tinkamą rinkų veikimą ir mažinti prekybos liberalizavimo teikiamą naudą“.

132. Šiuo tikslu šio susitarimo 12.1 straipsnio 2 dalyje kiekviena šalis įpareigojama taikyti teisės aktus, leidžiančius veiksmingai kovoti su įmonių susitarimais, įmonių asociacijų sprendimais ir suderintais veiksmais, kurių tikslas arba rezultatas – užkirsti kelią konkurencijai, ją riboti arba iškraipyti, taip pat su įmonių piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi ir įmonių koncentracija, dėl kurios konkurencija labai sumažėja ar jai kyla didelių kliūčių, kai tokiais susitarimais, sprendimais, veiksmais, piktnaudžiavimu ir koncentracija daromas poveikis Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai.
133. Minėto susitarimo 12.2 straipsnyje priduriama, kad kiekviena šalis įsipareigoja pavesti valdžios institucijoms vykdyti 12.1 straipsnio 2 dalyje numatytus jos teisės aktus ir taikyti juos skaidriai ir be diskriminacijos, laikantis proceso sąžiningumo ir teisės į gynybą principų.
134. Šios ketinamo sudaryti susitarimo nuostatos akivaizdžiai susijusios su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybos liberalizavimu. Iš tiesų, jos konkrečiai skirtos kovai su antikonkurencine veikla ir įmonių koncentracija, kurių tikslas arba rezultatas – neleisti, kad Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba vyktų neiškreiptos konkurencijos sąlygomis.
135. Todėl nurodytos nuostatos priskirtinos prie bendros prekybos politikos, o ne prie vidaus rinkos srities. Beje, aplinkybę, kad ketinamas sudaryti susitarimas visai nesusijęs su Sąjungos valstybių narių teisės aktų suderinimu ar su valstybių narių tarpusavio prekyba, patvirtina šio susitarimo 12.2 straipsnio pirmas sakiny, pagal kurį „[k]iekviena Šalis savarankiškai rengia savo teisės aktus ir užtikrina jų vykdymą“, ir 12.1 straipsnyje esantis patikslinimas, kad dvyliktas skyrius taikomas antikonkurenciniams susitarimams, sprendimams, veiksams, piktnaudžiavimui ir koncentracijai, tik jeigu jais daromas poveikis Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai.
136. Minėto susitarimo 12.3 ir 12.4 straipsniai taip pat turi konkretų ryšį su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba. Šiose nuostatose iš esmės nustatyta, kad nė viena valstybinė įmonė, įmonė, kuriai suteiktos specialiosios arba išimtinės teisės, ir nė viena valstybės monopolija nediskriminuoja kitos šalies prekių ir paslaugų teikėjų.
137. Ketinamo sudaryti susitarimo dvyliktame skyriuje taip pat yra nuostatų dėl subsidijų. Jose primenamos šalių pareigos pagal Susitarimą dėl subsidijų ir kompensacinių priemonių, įtrauktą į PPO steigimo sutarties 1A priedą, nustatoma, kokios su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba prekėmis ir paslaugomis susijusios subsidijos yra draudžiamos, ir kiekviena šalis įpareigojama imtis visų priemonių siekiant pašalinti neuždraustų subsidijų poveikį prekybai su kita šalimi.
138. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo dvyliktas skyrius tenkina šios nuomonės 36 punkte nurodytus kriterijus ir todėl priklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.

Įsipareigojimai tvaraus vystymosi srityje

139. Kaip matyti iš šios nuomonės 5 punkto, leidimas pradėti derybas su Singapūro Respublika dėl laisvosios prekybos susitarimo sudarymo buvo suteiktas 2009 m. gruodžio 22 d.
140. Parlamentas savo pastabose pabrėžė, kad šių derybų tikslas buvo sudaryti „naujosios kartos“ laisvosios prekybos susitarimą, t. y. prekybos susitarimą, kuris, be tokiems susitarimams būdingų klasikinių elementų, kaip antai tarifinių ir netarifinių kliūčių prekybai prekėmis ir paslaugomis mažinimo, apimtų kitus tokiai prekybai svarbius ar net būtinus aspektus.

141. ES ir ESV sutartys įsigaliojo 2009 m. gruodžio 1 d. Kiek tai susiję su bendra prekybos politika, ESV sutartis labai skiriasi nuo anksčiau galiojusios EB sutarties, nes ja į šią politiką buvo įtraukti nauji šiuolaikinės tarptautinės prekybos aspektai. Bendros prekybos politikos srities išplėtimas ESV sutartimi yra reikšminga Sąjungos pirminės teisės raida (žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo Daiichi Sankyo ir Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 46 ir 48 punktus).
142. Šią raidą apibūdina, be kita ko, SESV 207 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje įtvirtinta taisyklė, pagal kurią „[b]endra prekybos politika vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorės veiksmų principais ir tikslais“. Šie principai ir tikslai detalčiau apibrėžti ESS 21 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir, kaip nurodyta šio straipsnio 2 dalies f punkte, susiję, be kita ko, su tvariu vystymusi, siekiant aplinkos kokybės išsaugojimo ir gerinimo ir tausaus pasaulio gamtos išteklių valdymo.
143. Sąjungos pareiga integruoti nurodytus tikslus ir principus įgyvendinant savo bendrą prekybos politiką išplaukia iš bendros SESV 207 straipsnio 1 dalies antro sakinio, ESS 21 straipsnio 3 dalies ir SESV 205 straipsnio analizės.
144. Iš tiesų, pagal ESS 21 straipsnio 3 dalį Sąjunga „siekia tikslų, nurodytų 1 ir 2 dalyse, plėtodama ir įgyvendindama savo išorės veiksmus šioje antraštinėje dalyje ir [ESV] sutarties penktoje dalyje numatytose įvairiose srityse <...>“. ESV sutarties penkta dalis apima, be kita ko, bendrą prekybos politiką.
145. SESV 205 straipsnyje įtvirtinta ta pati pareiga, nurodant, kad „Sąjunga pagal [ESV sutarties penktą dalį] vykdomuose savo veiksmuose tarptautinėje arenoje vadovaujasi principais, siekia tikslų ir veiksmus vykdo remdamasi bendrosiomis nuostatomis, kurie nurodyti [ES sutarties] V antraštinės dalies 1 skyriuje“. Į ES sutarties V antraštinės dalies 1 skyrių įtrauktas ir ESS 21 straipsnis.
146. Taip pat svarbu atsižvelgti į SESV 9 ir 11 straipsnius, kuriuose atitinkamai numatyta: „[n]ustatydamą ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su <...> tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimu“, ir „[n]ustatant ir įgyvendinant Sąjungos politikos ir veiklos kryptis, ypač siekiant skatinti tvarią plėtrą, turi būti atsižvelgiama į aplinkos apsaugos reikalavimus“ (pagal analogiją žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, 78 punktą). Be to, pagal ESS 3 straipsnio 5 dalį Sąjunga įpareigojama santykiuose su platesniu pasauliu prisidėti prie „laisvos ir sąžiningos prekybos“.
147. Iš to matyti, kad dabar tvaraus vystymosi tikslas yra sudedamoji bendros prekybos politikos dalis.
148. Nagrinėjamu atveju ketinamo sudaryti susitarimo preambulėje šalys pareiškia, kad yra „pasiryžusios stiprinti tarpusavio ekonominius, prekybinius ir investicinius ryšius, laikydamosi tvaraus vystymosi tikslo ekonominių, socialinių ir aplinkos aspektų“. Šiuo tikslu susitarimo trylikto skyriaus 13.1 ir 13.2 straipsniuose numatyta, kad tvarus vystymasis, kurio viena kitą stiprinančios dalys yra darbuotojų socialinė apsauga ir aplinkos apsauga, priskiriamas prie Sąjungos ir Singapūro Respublikos prekybinių santykių tikslų.
149. Kiek tai susiję su darbuotojų socialine apsauga, ketinamo sudaryti susitarimo 13.3–13.5 straipsniuose, be įvairių šalių įsipareigojimų bendradarbiauti, keistis informacija ir atsižvelgti į mokslo duomenis, įtvirtinta kiekvienos šalies pareiga veiksmingai įgyvendinti su pagrindinėmis darbo teisėmis susijusius principus. Šie principai išvardyti susitarimo 13.3 straipsnio 3 dalyje ir, remiantis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) priimtais dokumentais, apima „laisvę burtis į asociacijas ir veiksmingą kolektyvinių derybų teisės pripažinimą“, „visų formų priverstinio arba privalomojo darbo panaikinimą“, „veiksmingą vaikų darbo panaikinimą“ ir „su užimtumu ir profesija susijusios diskriminacijos panaikinimą“. Nurodyti principai atitinka įtvirtintuosius 1998 m. birželio 18 d. Ženevoje priimtoje TDO pagrindinių darbo teisių ir principų deklaracijoje ir vėlesnėse priemonėse (2010 m. birželio 15 d. peržiūrėtas priedas) ir todėl susiję su tvaraus vystymosi tikslu, kaip nurodyta šios deklaracijos preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje.

150. Kiek tai susiję su aplinkos apsauga, ketinamo sudaryti susitarimo 13.6–13.10 straipsniuose, be įvairių šalių įsipareigojimų bendradarbiauti, keistis informacija ir atsižvelgti į mokslo duomenis, įtvirtinta jų pareiga veiksmingai įgyvendinti daugiašalius aplinkos apsaugos susitarimus, kurių šalys jos yra (13.6 straipsnio 2 dalis), kovoti su prekyba neteisėtai gauta mediena ir tokios medienos produktais (13.7 straipsnio b punktas), tvariai naudoti žuvų išteklius, kaip nustatyta tarptautiniuose dokumentuose, kuriuos šalys yra ratifikavusios (13.8 straipsnio a punktas), kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama žvejyba (13.8 straipsnio b punktas), taip pat nustatyti veiksmingas stebėsenos ir kontrolės priemones, kad būtų užtikrintas išsaugojimo priemonių laikymasis (13.8 straipsnio c punktas).
151. Susitarimo 13.6 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad šalims draudžiama taikyti priemones, nustatytas ar paliktas galioti daugiašaliams aplinkos apsaugos srities susitarimams įgyvendinti, jei jas taikant būtų savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojama kita šalis ar slaptai ribojama prekyba.
152. Nurodytomis ketinamo sudaryti susitarimo trylikto skyriaus nuostatomis Sąjunga ir Singapūro Respublika iš esmės įsipareigoja užtikrinti, kad jų tarpusavio prekyba bus vykdoma laikantis pareigų, išplaukiančių iš darbuotojų socialinės apsaugos ir aplinkos apsaugos srityje galiojančių tarptautinių konvencijų, kurių šalys jos yra.
153. Šios išvados nepaneigia aplinkybė, kad ketinamo sudaryti susitarimo tryliktame skyriuje priminti tarptautiniai įsipareigojimai, būtent nurodytieji šios išvados 149 ir 150 punktuose, apima ne tik Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybą. Iš tiesų, kadangi vykdant šiuos įsipareigojimus sunku atskirti prekes ir paslaugas, kuriomis Sąjunga prekiauja su šia trečiąja šalimi, nuo prekių ir paslaugų, kurios nėra šios prekybos dalykas, būtinumas užtikrinti veiksmingą nurodytų įsipareigojimų laikymąsi vykdant šią prekybą pateisina tai, kad tie patys įsipareigojimai apima visą atitinkamų sektorių veiklą.
154. Be to, ketinamame sudaryti susitarime nurodytose tarptautinėse konvencijose įtvirtintų įsipareigojimų apimtis nustatoma taikant šioms konvencijoms galiojančius aiškinimo, tarpininkavimo ir ginčų sprendimo mechanizmus. Ketinamas sudaryti susitarimas nepažeidžia šių išorės mechanizmų taikymo, nes jo 13.16 straipsnyje nustatyta, kad jo penkioliktame ir šešioliktame skyriuose įtvirtinti ginčų sprendimo tvarka ir tarpininkavimo mechanizmas netaikomi tryliktam skyriui.
155. Vadinas, tryliktas skyrius neturi įtakos nei jame nurodytų tarptautinių konvencijų taikymo sričiai, nei su šiomis konvencijomis susijusiai Sąjungos ar valstybių narių kompetencijai. Jis konkrečiai susijęs su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba.
156. Iš tiesų, tryliktu skyriumi ši prekyba reglamentuojama užtikrinant, kad ji bus vykdoma laikantis nurodytų konvencijų ir kad jokia pagal jas priimta priemonė nebus taikoma taip, kad sukeltų savavališką ar nepagrįstą diskriminaciją arba slaptą prekybos apribojimą.
157. Šis skyrius taip pat gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį šiai prekybai.
158. Tokį poveikį pirmiausia gali sukelti ketinamo sudaryti susitarimo 13.1 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas šalių įsipareigojimas neskatinti prekybos nustatant savo teritorijose mažesnę socialinės ir aplinkos apsaugos lygį, nei reikalauja tarptautiniuose dokumentuose numatyti standartai, ir nenaudoti šių standartų protekcionistiniais tikslais.
159. Antra, ketinamo sudaryti susitarimo trylikto skyriaus nuostatos gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai, nes jos sumažina riziką, kad atsiras pernelyg didelių skirtumų tarp išlaidų prekių gamybai ir paslaugų teikimui Sąjungoje ir Singapūre, ir todėl prisideda prie Sąjungos ir šios trečiosios valstybės verslininkų dalyvavimo laisvojoje prekyboje lygiomis teisėmis.

160. Trečia, kiek tai konkrečiai susiję su įsipareigojimais, kurių tikslas kovoti su prekyba neteisėtai gauta mediena ir tokios medienos produktais ir su neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba, kaip nurodyta šios nuomonės 150 punkte, ketinamame sudaryti susitarime šalys įsipareigoja nustatyti ar skatinti taikyti tikrinimo, dokumentavimo ir sertifikavimo sistemas. Tokios sistemos gali turėti tiesioginį poveikį prekybai atitinkamomis prekėmis (šiuo klausimu žr. 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-281/01, EU:C:2002:761, 40 punktą).
161. Galiausiai ketinamo sudaryti susitarimo trylikto skyriaus nuostatų konkretus ryšys su Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekyba taip pat išplaukia iš aplinkybės, kad, pažeidus šiame skyriuje įtvirtintas nuostatas dėl darbuotojų socialinės apsaugos ir aplinkos apsaugos, pagal tarptautinės paprotinės teisės normą, kodifikuotą 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1155 t., p. 331, toliau – Vienos konvencija) 60 straipsnyje ir taikomą Sąjungos ir trečiųjų valstybių santykiams (dėl Vienos konvencijoje kodifikuotų paprotinių normų taikymo Sąjungos išorės santykiams žr. 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 41 ir 42 punktus ir 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo Taryba / Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 100, 107, 110 ir 113 punktus), kita šalis įgyja teisę nutraukti ar sustabdyti kitose šio susitarimo nuostatose numatyta prekybos liberalizavimą.
162. Reikia konstatuoti, kad tryliktas skyrius yra esminis ketinamo sudaryti susitarimo skyrius.
163. Be to, būtų nenuoseklu teigti, kad nuostatos dėl Sąjungos ir trečiosios valstybės prekybos liberalizavimo priskirtinos prie bendros prekybos politikos, o nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šis prekybos liberalizavimas vyktų nepažeidžiant tvaraus vystymosi, – ne. Iš tiesų, prekybos vykdymas laikantis tvaraus vystymosi tikslo yra neatskiriama šios politikos dalis, kaip pažymėta šios nuomonės 147 punkte.
164. Žinoma, SESV 3 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta išimtinė Sąjungos kompetencija negali būti naudojama socialinės ir aplinkos apsaugos lygiui susitarimo šalių teritorijose reglamentuoti. Atitinkamos taisyklės turėtų būti priimanamos laikantis kompetencijos pasiskirstymo tarp Sąjungos ir valstybių narių, kaip numatyta, be kita ko, SESV 3 straipsnio 1 dalies d punkte, 2 dalyje ir 4 straipsnio 2 dalies b ir e punktuose. Iš tiesų, SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktas neturi viršenybės prieš šias kitas ESV sutarties nuostatas, o SESV 207 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad „[n]audojimasis <...> suteiktas įgaliojimais bendros prekybos politikos srityje neturi poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos atskyrimui <...>“.
165. Tačiau nagrinėjamu atveju iš ketinamo sudaryti susitarimo 13.1 straipsnio 4 dalies matyti, kad šalys nesiekia suderinti savo darbo ar aplinkos standartų, o iš susitarimo 13.2 straipsnio 1 dalies – kad šalys pripažįsta kiekvienos iš jų teisę nustatyti savo aplinkos ir darbo apsaugos lygį ir atitinkamai priimti arba keisti susijusius teisės aktus ir politikos kryptis, laikantis šiose srityse jų prisiimtų tarptautinių įsipareigojimų.
166. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo trylikto skyriaus nuostatų tikslas – ne nustatyti socialinės ir aplinkos apsaugos lygį susitarimo šalių teritorijose, o reguliuoti Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybą nustatant jos liberalizavimo sąlygą, kad šalys laikysis savo tarptautinių įsipareigojimų darbuotojų socialinės apsaugos ir aplinkos apsaugos srityse.
167. Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ketinamo sudaryti susitarimo tryliktas skyrius priskirtinas prie bendros prekybos politikos, laikantis šios nuomonės 36 punkte nurodytų kriterijų, todėl priklauso Sąjungos išimtinėi kompetencijai pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą.

Dėl SESV 3 straipsnio 2 dalyje numatytos kompetencijos

Įsipareigojimai dėl paslaugų transporto srityje

168. Dėl šios nuomonės 56–68 punktuose išdėstytų priežasčių tiek, kiek ketinamo sudaryti susitarimo aštuntame skyriuje įtvirtinti įsipareigojimai susiję su tarptautinio jūrų transporto, geležinkelių transporto, kelių transporto ir vidaus vandens kelių transporto paslaugomis ir su šiomis transporto paslaugomis neatskiriama susijusiomis paslaugomis, jie nepriskirtini prie bendros prekybos politikos, o turi būti patvirtinti laikantis Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos pasiskirstymo bendros transporto politikos srityje.
169. Šią bendrą politiką reglamentuoja ESV sutarties trečiosios dalies VI antraštinė dalis, kurią sudaro SESV 90–100 straipsniai. Pastarojo straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šios antraštinės dalies nuostatos taikomos geležinkelių, kelių ir vidaus vandens kelių transportui, o jo 2 dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjui suteikiami įgaliojimai priimti atitinkamas jūrų ir oro transporto nuostatas. SESV 91 straipsnio 1 dalyje šis teisės aktų leidėjas įgaliotas nustatyti „bendras taisykles“ bendros transporto politikos srityje.
170. 1971 m. kovo 31 d. Sprendimo Komisija / Taryba (AETR) (22/70, EU:C:1971:32) 17 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungai priėmus nuostatas, kuriose bet kokia forma įtvirtintos bendros taisyklės, valstybės narės nebeturi teisės, veikdamos atskirai ar kartu, priimti šioms taisyklėms įtakos turinčių įsipareigojimų trečiosioms valstybėms (taip pat žr. 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimo Komisija / Danija, C-467/98, EU:C:2002:625, 77–80 punktus).
171. Laikantis šios jurisprudencijos, SESV 216 straipsnyje Sąjungai suteikiama kompetencija sudaryti bet koki tarptautinį susitarimą, kuris, be kita ko, „gali turėti poveikį bendroms taisyklėms ar keisti jų apimtį“.
172. Pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjungos turima kompetencija sudaryti tokį susitarimą yra išimtinė.
173. Komisija mano, kad ketinamo sudaryti susitarimo aštuntame skyriuje įtvirtinti įsipareigojimai transporto srityje gali turėti poveikį bendroms taisyklėms ar keisti jų apimtį. Parlamentas pritaria šiai pozicijai, o Taryba ir Teisingumo Teismui pastabas pateikusios valstybės narės – ne.
174. Šį klausimą reikia išnagrinėti atsižvelgiant į visas transporto rūšis, nurodytas prie ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus pridėtame sąraše. Kadangi ypatingas dėmesys susitarime skiriamas jūrų transportui, jį reikia nagrinėti pirmiausia.

— Jūrų transportas

175. Nors pagal ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus 8.3 ir 8.9 straipsnius, šio skyriaus priedų 8-A-1 ir 8-B-1 priedėlių 11.A skirsnį ir 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16.A skirsnį nacionalinis jūrų kabotažas nepatenka į jo taikymo sritį, tarptautinio jūrų transporto paslaugoms jame skirtas atskiras poskirsnis. Šį poskirsnį sudaro 8.56 straipsnis, kuris suformuluotas taip:

„1. Šiame poskirsnyje nustatomi tarptautinio jūrų transporto paslaugų liberalizavimo pagal B skirsnį (Paslaugos, kurias teikiant kertama siena), C skirsnį (Įsisteigimas) ir D skirsnį (Laikinas fizinių asmenų atvykimas verslo reikalais) principai.

2. Šiame poskirsnyje:

tarptautinis jūrų transportas – „nuo durų iki durų“ ir daugiaryšio transporto operacijos, t. y. prekių vežimas daugiau kaip vienos rūšies transportu, įskaitant vežimo jūra etapą, su vienu bendru transporto dokumentu ir teisė šiuo tikslu tiesiogiai sudaryti sutartis su kitų rūšių transporto paslaugų teikėjais.

3. Šalys susitaria užtikrinti, kad tarptautinio jūrų transporto srityje būtų veiksmingai taikomi neribojamo patekimo į krovinių rinką komercinėmis sąlygomis, laisvės teikti tarptautinio jūrų transporto paslaugas ir nacionalinio režimo taikymo teikiant šias paslaugas principai.

Atsižvelgdamos į esamą šalių tarptautinio jūrų transporto liberalizavimo lygį:

- a) šalys veiksmingai taiko neribojamo patekimo į tarptautines jūrų transporto rinkas ir prekybos komercinėmis ir nediskriminacinėmis sąlygomis principą ir
- b) kiekviena šalis laivams, plaukiojantiems su kitos šalies vėliava arba eksploatuojamiems kitos šalies paslaugų teikėjų, taiko režimą, kuris yra ne mažiau palankus už taikomą savo ar bet kurios trečiosios šalies laivams, atsižvelgdama į tai, kuris režimas yra palankesnis, ir kuris, inter alia, apima patekimą į uostus, naudojimąsi uostų infrastruktūra ir papildomomis paslaugomis, taip pat susijusius mokesčius ir privalomuosius mokėjimus, muitinės priemones, galimybę naudotis priplaukomis ir krovinių pakrovimo ir iškrovimo įranga.

4. Taikydamos šiuos principus šalys:

- a) būsimuose susitarimuose su trečiosiomis šalimis dėl jūrų transporto paslaugų, įskaitant sausų ir skystų piltinių krovinių gabenimo ir linijinės laivybos paslaugas, nenustato krovinių dalijimosi susitarimų ir per pagrįstos trukmės laikotarpį baigia taikyti tokius krovinių dalijimosi susitarimus, jei jie nustatyti ankstesniuose susitarimuose, ir
- b) įsigaliojus šiam susitarimui, panaikina visas vienašales priemones ir administracines, technines ir kitas kliūtis, kuriomis gali būti slapta ribojamas arba diskriminuojamas laisvas tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikimas, ir jų nenustato.

5. Kiekviena šalis kitos šalies tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikėjams leidžia įsisteigti savo teritorijoje tokiomis įsisteigimo ir veiklos sąlygomis, kokias taiko pagal savo konkrečių įsipareigojimų sąrašą įrašytas sąlygas.

6. Kiekviena šalis kitos šalies tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikėjams suteikia galimybę uostuose pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis naudotis šiomis paslaugomis:

- a) laivų valdymo;
- b) vilkimo pagalbos;
- c) aprūpinimo maisto produktais;
- d) aprūpinimo kuru ir vandeniu;
- e) šiukšlių surinkimo ir atliekų balasto šalinimo;
- f) uosto kapitono;
- g) navigacinę pagalbą ir
- h) pakrantės paslaugomis, būtinomis laivams eksploatuoti, įskaitant aprūpinimą ryšiais, vandeniu ir elektra, skubaus remonto paslaugas, inkaravimo, priplaukos ir švartavimo paslaugas.“

176. Šis 8.56 straipsnis turi būti analizuojamas kartu su konkrečiais įsipareigojimais, pridėtais prie ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus. Šio susitarimo 8.7 ir 8.12 straipsniuose nurodyta: „Sektoriai, kuriuos šalis liberalizavo <...>, taip pat <...> išlygų forma taikomi <...> apribojimai yra nurodyti šalies konkrečių įsipareigojimų sąrašė.“
177. Iš šio skyriaus priedų 8-A-1 ir 8-B-1 priedėlių 11.A skirsnio matyti, kad nei Sąjunga, nei Singapūro Respublika 8.56 straipsnyje nurodytiems įsipareigojimams nenustatė jokių apribojimų, susijusių su tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikimu kertant sieną (1 ir 2 tipų teikimas).
178. Tačiau, kalbant apie tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikimą veikiant fiziniams asmenims (4 tipo teikimas), pažymėtina, kad ketinamu sudaryti susitarimu Sąjungos ir Singapūro Respublikos santykiuose išsaugomas status quo. Iš tiesų, iš aštunto skyriaus priedų 8-A-3 priedėlio 16.A skirsnio, pagal kurį Sąjungoje galima ir toliau taikyti pilietybės reikalavimą, ir iš tų pačių priedų 8-B-1 priedėlio 11.A skirsnio, pagal kurį Singapūro Respublika neprivalo liberalizuoti šių paslaugų 4 tipo teikimo, matyti, kad šalys neįsipareigoja liberalizuoti šio paslaugų teikimo tipo.
179. Kiek tai susiję su tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikimu įsisteigiant verslo tikslais (3 tipo teikimas), ketinamo sudaryti susitarimo 8.56 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas įsipareigojimas, pagal kurį kiekviena šalis kitos šalies tarptautinio jūrų transporto paslaugų teikėjams leidžia įsisteigti savo teritorijoje, ribojamas ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-2 priedėlio 16.A skirsnyje ir 8-B-1 priedėlio 11.A skirsnyje, kuriuose ribojama kitos šalies paslaugų teikėjų galimybė įsisteigti turint tikslą eksploatuoti laivus, plaukiojančius su įsisteigimo valstybės vėliava.
180. Siekiant įvertinti, ar įsipareigojimai dėl 1 ir 2 tipo paslaugų teikimo ir riboti įsipareigojimai dėl 3 tipo paslaugų teikimo „gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį“, kaip tai suprantama pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, reikia remtis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią toks pavojus yra, jeigu šie įsipareigojimai patenka į minėtų taisyklių taikymo sritį (žr., be kita ko, 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-114/12, EU:C:2014:2151, 68 punktą; 2014 m. spalio 14 d. Nuomonės 1/13 (trečiųjų valstybių prisijungimas prie Hagos konvencijos), EU:C:2014:2303, 71 punktą; 2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 29 punktą ir 2017 m. vasario 14 d. Nuomonės 3/15 (Marakešo sutartis dėl susipažinimo su paskelbtais kūrniais), EU:C:2017:114, 105 punktą).
181. Kad būtų konstatuotas toks pavojus, nebūtina, kad sritis, kurioje prisiimami tarptautiniai įsipareigojimai, visiškai sutaptų su Sąjungos teisės aktų reglamentuojama sritimi. Tokie įsipareigojimai gali daryti poveikį Sąjungos bendrųjų taisyklių taikymo sričiai ar ją pakeisti ir tuo atveju, kai jie prisiimami srityje, kurios didžioji dalis reglamentuojama šių taisyklių (žr. 2006 m. vasario 7 d. Nuomonės 1/03 (nauja Lugano konvencija), EU:C:2006:81, 126 punktą; 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-114/12, EU:C:2014:2151, 69 ir 70 punktus; 2014 m. spalio 14 d. Nuomonės 1/13 (trečiųjų valstybių prisijungimas prie Hagos konvencijos), EU:C:2014:2303, 72 ir 73 punktus ir 2017 m. vasario 14 d. Nuomonės 3/15 (Marakešo sutartis dėl susipažinimo su paskelbtais kūrniais), EU:C:2017:114, 106 ir 107 punktus).
182. Nagrinėjamu atveju sričiai, kuriai priklauso pirmiau minėti ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai, daugiausia taikomos bendros taisyklės, nustatytos Reglamente Nr. 4055/86, reguliuojančiame laisvės teikti paslaugas principo taikymą jūrų transporto paslaugoms tarp valstybių narių bei valstybių narių ir trečiųjų šalių.
183. Pagal šį reglamentą laisvės teikti tarptautinio jūrų transporto paslaugas principas taikomas jo 1 straipsnyje nurodytoms dviem asmenų kategorijoms: pirma, valstybių narių nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems ne toje valstybėje narėje, kurioje yra paslaugų gavėjas, ir, antra, trečiojoje valstybėje įsisteigusiems valstybių narių nacionaliniams subjektams ir trečiojoje valstybėje įsisteigusioms laivybos kompanijoms, kurias valdo valstybės narės nacionaliniai subjektai.

184. Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat suformulavo sąsajos reikalavimą ir, minėto reglamento 1 straipsnio 2 dalyje vartodamas žodžius „jeigu jų laivai toje valstybėje narėje įregistruoti pagal jos teisės aktus“, numatė, kad valstybės narės nacionaliniams subjektams, vykdančioms veiklą iš trečiojoje valstybėje esančios verslo vietos, netaikoma laisvė teikti paslaugas, jeigu jų laivai plaukioja ne su minėtos valstybės narės vėliava (žr. 2014 m. liepos 8 d. Sprendimo Fonnship ir Svenska Transportarbetareförbundet, C-83/13, EU:C:2014:2053, 34 punktą).
185. Taip apibrėžiant Reglamente Nr. 4055/86 išplečiama laisvė teikti paslaugas tarptautiniam jūrų transportui.
186. Be to, jo 1 straipsnio 3 dalyje patikslinta: „[SESV 51–54] straipsnių nuostatos taikomos klausimams, kuriuos reglamentuoja šis reglamentas.“
187. Reglamento 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:
- „1. Jeigu valstybės narės nacionaliniai subjektai arba laivybos įmonės <...> patenka arba gali patekti į padėtį, kuriai susiklosčius jie neturi veiksmingos galimybės kursuoti tarp jos ir konkrečios trečiosios šalies, atitinkama valstybė narė kiek galima greičiau apie tai praneša kitoms valstybėms narėms ir Komisijai.
2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, <...> priima sprendimą dėl būtinų veiksmų. <...> šie veiksmai gali apimti derybas ir krovinių pasidalinimo susitarimų sudarymą.“
188. Jūrų transporto paslaugų teikimui tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos taikomos bendros taisyklės, įtvirtintos Reglamente Nr. 4055/86. Jomis šių paslaugų teikėjams, įsisteigusiems valstybėje narėje, ir valstybės narės nacionaliniams subjektams, kontroliuojantiems Singapūre esančią laivybos bendrovę, teikiančią tokias paslaugas su valstybės narės vėliava plaukiojančiais laivais, leidžiama iš esmės laisvai vykdyti vežimą į šią trečią valstybę ir iš jos. Priešingai, jūrų transporto tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos paslaugų teikėjai, neatitinkantys šio sąsajos reikalavimo, šios laisvės neturi.
189. Ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai gali daryti poveikį šių Reglamente Nr. 4055/86 nustatytų bendrų taisyklių taikymo sričiai ar net labai ją pakeisti, kiek tai susiję su jūrų transporto tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos paslaugomis.
190. Iš tiesų iš šio susitarimo 8.56 straipsnio 3 dalies matyti, kad Sąjungos jūrų transporto paslaugų teikėjams ir valstybės narės nacionaliniams subjektams, kontroliuojantiems Singapūre įsteigtą laivybos bendrovę, leidžiama be apribojimų vykdyti vežimą į šią trečią valstybę ir iš jos, nereikalaujant, kad jų laivai plaukiotų su valstybės narės vėliava. Ši tvarka labai skiriasi nuo įtvirtintosios Reglamente Nr. 4055/86.
191. Ketinamas sudaryti susitarimas turės įtakos ir šio reglamento 6 straipsnyje įtvirtintoms taisyklėms. Nors iš šio 6 straipsnio matyti, kad Taryba gali leisti derėtis dėl krovinių pasidalijimo susitarimų ir juos sudaryti, jeigu valstybės narės nacionaliniai subjektai arba laivybos įmonės susiduria su sunkumais vykdydami vežimą į trečiąją valstybę ir iš jos, ketinamo sudaryti susitarimo 8.56 straipsnio 4 dalyje numatytas laipsniškas tokių susitarimų atsisakymas.
192. Darytina išvada, kad ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai dėl jūrų transporto tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos paslaugų gali daryti poveikį Reglamente Nr. 4055/86 nustatytoms bendroms taisyklėms, taikomoms šių paslaugų teikimui, ar pakeisti jų taikymo sritį.
193. Todėl pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę kompetenciją patvirtinti šiuos įsipareigojimus.

194. Tai, be abejonės, galioja ir įsipareigojimams, kuriais prieiga prie minėtų transporto paslaugų siejama su laisve naudotis su jomis neatskiriama susijusiomis papildomomis paslaugomis, išvardytomis ketinamo sudaryti susitarimo 8.56 straipsnio 6 dalyje ir jo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 12 skirsnyje, 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 17 skirsnyje ir 8-B-1 priedėlio 11 skirsnyje.

– Geležinkelių transportas

195. Iš ketinamo sudaryti susitarimo aštuntame skyriuje įtvirtintų principų, apibendrintų šios nuomonės 51 punkte ir analizuojamų kartu su šio skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 11.C skirsniu, 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16.C skirsniu ir 8-B-1 priedėlio 11.B skirsniu, matyti, kad šiuo susitarimu liberalizuojamas geležinkelių transporto tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos paslaugų 2 ir 3 tipo teikimas.

196. Vadinas, šiame paslaugų sektoriuje Sąjunga įsipareigoja suteikti Singapūro paslaugų teikėjams prieigą prie Sąjungos geležinkelių tinklų ir veiklos ir prirėkus leisti įsisteigti ne mažiau palankiomis sąlygomis nei taikomos Sąjungos paslaugų teikėjams. Singapūro Respublika prisiima panašius įsipareigojimus Sąjungos paslaugų teikėjams, kiek tai susiję su prieiga prie geležinkelių tinklų ir veiklos jos teritorijoje.

197. Nurodyti Sąjungos įsipareigojimai patenka į sritį, kuriai daugiausia taikomos jos bendros taisyklės.

198. Iš tiesų, ne mažiau palankios sąlygos, kurios pagal šiuos įsipareigojimus bus taikomos Singapūro paslaugų teikėjų prieigai prie Sąjungos geležinkelių tinklų ir veiklos ir jų įsisteigimui Sąjungoje, atitinka elementus, reglamentuojamus bendros Europos geležinkelių erdvės taisyklių, numatytų Direktyvoje 2012/34.

199. Šios remiantis SESV 91 straipsniu priimtos direktyvos 7 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „laisvės teikti paslaugas principas <...> taikomas geležinkelių transporto sektoriui, atsižvelgiant į specifinius šio sektoriaus bruožus“. Iš šios direktyvos 1 straipsnio matyti, kad ji „taikoma naudojantis geležinkelių infrastruktūra teikiant vežimo geležinkeliais paslaugas“ ir ja nustatomi, be kita ko, „taisyklės, taikomos geležinkelių infrastruktūros valdymui ir geležinkelio įmonių, įsisteigusių arba ketinančių įsisteigti kurioje nors valstybėje narėje, geležinkelių transporto veiklos rūšims“, ir „kriterijai, taikomi valstybei narei išduodant, pratęsiant ar keičiant licencijas, skirtas geležinkelio įmonėms, kurios yra ar bus įsteigtos Sąjungoje“.

200. Įsigaliojus ketinamam sudaryti susitarimui, geležinkelių transporto paslaugoms, kurias Sąjungoje teiks Singapūro paslaugų teikėjai, pagal šiame susitarime įtvirtintus įsipareigojimus bus taikoma prieigos ir įsisteigimo tvarka, kuri apims tuos pačius aspektus kaip ir Direktyvoje 2012/34 įtvirtinta tvarka ir kuri turės būti ne mažiau palanki už pastarąją.

201. Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad kai pagal Sąjungos ir trečiosios valstybės susitarimą juo reglamentuojamiems tarptautiniams santykiams numatyta taikyti taisykles, kurių dauguma susipina su Sąjungos bendromis taisyklėmis, taikomomis Bendrijos vidaus situacijoms, toks susitarimas turi būti laikomas galinčiu daryti poveikį šioms bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį. Iš tiesų, net nesant prieštaravimo šioms bendroms taisyklėms, poveikis gali būti daromas jų prasmei, taikymo sričiai ir veiksmingumui (žr., be kita ko, 2006 m. vasario 7 d. Nuomonės 1/03 (nauja Lugano konvencija), EU:C:2006:81, 143 ir 151–153 punktus; 2014 m. spalio 14 d. Nuomonės 1/13 (trečiųjų valstybių prisijungimas prie Hagos konvencijos), EU:C:2014:2303, 84–90 punktus ir 2014 m. lapkričio 26 d. Sprendimo Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 48 ir 49 punktus).

202. Kadangi ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įsipareigojimai dėl geležinkelių transporto paslaugų patenka į sritį, kurios didžioji dalis reglamentuojama Sąjungos bendrų taisyklių, ir šie įsipareigojimai gali daryti poveikį jų taikymo sričiai ar ją pakeisti, pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę kompetenciją patvirtinti šiuos įsipareigojimus.

203. Tai, be abejonės, galioja ir įsipareigojimams, kuriais prieiga prie minėtų transporto paslaugų siejama su laisve naudotis su jomis neatskiriama susijusiomis papildomomis paslaugomis, išvardytomis ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 12 skirsnyje ir 8-A-2 priedėlio 17 skirsnyje ir 8-B-1 priedėlio 11 skirsnyje.

– Kelių transportas

204. Iš ketinamo sudaryti susitarimo aštuntame skyriuje įtvirtintų principų, apibendrintų šios nuomonės 51 punkte ir analizuojamų kartu su šio skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 11.D skirsniu, 8-A-2 ir 8-A-3 priedėlių 16.D skirsniu ir 8-B-1 priedėlio 11.C skirsniu, matyti, kad šiuo susitarimu be apribojimų liberalizuojamas kelių transporto paslaugų Sąjungoje ir Singapūre 2 tipo teikimas ir iš dalies liberalizuojamas šių paslaugų 3 ir 4 tipo teikimas.

205. Taigi Sąjunga įsipareigoja leisti Singapūro paslaugų teikėjams vykdyti Sąjungoje keleivių ir prekių vežimo keliais veiklą ne mažiau palankiomis sąlygomis nei taikomos Sąjungos paslaugų teikėjams. Singapūro Respublika prisiima panašius įsipareigojimus Sąjungos paslaugų teikėjams.

206. Nurodyti Sąjungos įsipareigojimai patenka į sritį, kuriai daugiausia taikomos jos bendros taisyklės.

207. Iš tiesų, ne mažiau palankios sąlygos, kurios pagal šiuos įsipareigojimus bus taikomos Singapūro paslaugų teikėjams, Sąjungoje teikiantiems vežimo keliais paslaugas, didžiąja dalimi atitinka elementus, reglamentuojamus bendrų taisyklių, numatytų reglamentuose Nr. 1071/2009, 1072/2009 ir 1073/2009.

208. Šie reglamentai, priskiriami prie bendros transporto politikos, remiantis kiekvieno jų 1 straipsniu, nustato bendras taisykles atitinkamai dėl leidimo verstis „profesine vežimo kelių transportu veikla ir tokios veiklos vykdymo sąlygų“, dėl patekimo į „tarptautinio krovinių vežimo keliais [Sąjungos] teritorijoje“ rinką ir dėl patekimo į „tarptautinio keleivių vežimo tolimojo susisiekimo ir miesto autobusais [Sąjungos] teritorijoje“ rinką.

209. Įsigaliojus ketinamam sudaryti susitarimui, vežimo keliais paslaugoms, kurias Sąjungoje teiks Singapūro paslaugų teikėjai, pagal šiame susitarime įtvirtintus įsipareigojimus bus taikoma prieigos tvarka, kuri apims tuos pačius aspektus kaip ir, visų pirma, reglamentuose 1072/2009 ir 1073/2009 įtvirtinta tvarka ir kuri turės būti ne mažiau palanki už pastarąją.

210. Dėl tų pačių priežasčių, kurios nurodytos šios nuomonės 201 punkte, darytina išvada, kad tokie tarptautiniai įsipareigojimai patenka į sritį, kurios didžioji dalis yra reglamentuojama Sąjungos bendrų taisyklių, ir gali daryti poveikį šių taisyklių taikymo sričiai ar ją pakeisti.

211. Vadinas, pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę kompetenciją patvirtinti įsipareigojimus dėl kelių transporto paslaugų.

212. Tai, be abejonės, galioja ir įsipareigojimams dėl su šiomis transporto paslaugomis neatskiriama susijusių papildomų paslaugų, išvardytų ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 12 skirsnyje ir 8-A-2 priedėlio 17 skirsnyje ir 8-B-1 priedėlio 11 skirsnyje.

– Vidaus vandens kelių transportas

213. Vidaus vandens kelių transportas, vykdomas tik Sąjungos valstybių narių ar tik Singapūro Respublikos teritorijoje, nepamirštas ketinamame sudaryti susitarime, todėl, remiantis jo 8.7 ir 8.12 straipsniais, jam netaikomas aštuntame skyriuje numatytas liberalizavimas.

214. Nors vidaus vandens kelių transportas tarp Sąjungos valstybių narių paminėtas konkrečių Sąjungos įsipareigojimų sąrašė, kiek tai susiję su 1–3 paslaugų teikimo tipais, jis taip pat neliberalizuojamas. Iš tiesų, dėl ketinamo sudaryti susitarimo aštunto skyriaus priedų 8-A-1 priedėlio 11.B skirsnyje ir 8-A-2 priedėlio 16.B skirsnyje nustatytų apribojimų Singapūro verslininkai iš esmės neturi prieigos prie šios transporto veiklos.
215. Šiuose priedėliuose nustatytas, be kita ko, pilietybės reikalavimas. Be to, šių transporto paslaugų teikimas kertant sieną neapima trylikos valstybių narių teritorijos. Dėl šių valstybių narių geografinės padėties vidaus vandens keliai tarp valstybių narių, kurioms netaikoma ši išimtis, iš esmės yra tik vidaus vandens keliai, jungiantys Vokietiją, Austriją, Prancūziją, Liuksemburgą ir Nyderlandus, taip pat keliai, jungiantys Belgiją, Prancūziją ir Nyderlandus. Tačiau naudojimas šiais vandens keliais yra apribotas pagal esamas sutartis, kurių galiojimas pagal nurodytus priedėlius aiškiai išsaugomas neišplečiant jų taikymo Singapūro verslininkams.
216. Vadinasi, ketinamame sudaryti susitarime esanti nuoroda į vidaus vandens kelių transportą sietina daugiausia su labai ribotais įsipareigojimais.
217. Remiantis suformuota jurisprudencija, nagrinėjant kompetencijos sudaryti tarptautinį susitarimą pobūdį nereikia atsižvelgti į šio susitarimo nuostatas, kurių taikymo sritis ypač ribota (2009 m. lapkričio 30 d. Nuomonės 1/08 (susitarimai, kuriais keičiami konkretūs įsipareigojimai pagal GATS), EU:C:2009:739, 166 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Taigi nagrinėjamu atveju Sąjungos kompetencijos dėl ketinamo sudaryti susitarimo aštuntame skyriuje įtvirtintų įsipareigojimų transporto srityje pobūdį reikia nustatyti atsižvelgiant į įsipareigojimus jūrų, geležinkelių ir kelių transporto srityje. Kadangi dėl šios nuomonės 175–212 punktuose nurodytų priežasčių Sąjunga turi išimtinę kompetenciją patvirtinti šiuos įsipareigojimus pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, iš šios išvados ir iš 69 punkte padarytos išvados kartu matyti, kad ji turi išimtinę kompetenciją dėl viso aštunto skyriaus.
218. Priešingai, nei teigia Airija, šios išvados nepaneigia prie ES ir ESV sutarčių pridėtas Protokolas (Nr. 21) dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad šis protokolas netaikomas bendrai prekybos politikai ir bendrai transporto politikai, ir priminti, kad taikomi protokolai nustatomi remiantis nagrinėjamo akto tikslu ir turiniu, o ne atvirkščiai (pagal analogiją žr. 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-137/12, EU:C:2013:675, 74 ir 75 punktus). Kadangi ketinamas sudaryti susitarimas netaikomas aspektams, reglamentuotiems ESV sutarties trečios dalies V antraštinės dalies, šiai nuomonės pateikimo procedūrai šis protokolas nesvarbus. Tas pats pasakytina apie prie ES ir ESV sutarčių pridėtą Protokolą (Nr. 22) dėl Danijos pozicijos, kaip, beje, per posėdį nurodė pati Danijos Karalystė.

Įsipareigojimai dėl viešųjų pirkimų transporto srityje

219. Kaip pažymėta šios nuomonės 77 punkte, tiek, kiek ketinamo sudaryti susitarimo dešimtame skyriuje įtvirtinti įsipareigojimai susiję su viešaisiais tarptautinio jūrų transporto, geležinkelių transporto, kelių transporto ir vidaus vandens kelių transporto paslaugų pirkimais ir su viešaisiais su šiomis transporto paslaugomis neatskiriamai susijusių paslaugų pirkimais, jie nepriskiriami prie bendros prekybos politikos.
220. Šiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar dėl įsipareigojimų šių viešųjų paslaugų pirkimų srityje Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį.
221. Kaip pažymėta šios nuomonės 75 ir 76 punktuose, ketinamo sudaryti susitarimo dešimtame skyriuje įtvirtintos taisyklės, skirtos viešųjų pirkimų vykdymui Sąjungoje ir Singapūre reglamentuoti taip, kad būtų užtikrinta pirkimų procedūrų atitiktis nediskriminavimo ir skaidrumo principams.

222. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65), ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB (OL L 94, 2014, p. 243), įtvirtinta visuma bendrų taisyklių, iš esmės skirtų užtikrinti, kad, be kita ko, transporto sektoriuje Sąjungoje vykdomi viešieji pirkimai atitiktų tuos pačius principus, kaip nurodyta Direktyvos 2014/24 1 konstatuojamojoje dalyje ir 18 straipsnyje ir Direktyvos 2014/25 2 konstatuojamojoje dalyje ir 36 straipsnyje.
223. Taigi, išgaliojus numatomam sudaryti susitarimui, Singapūro paslaugų teikėjų dalyvavimui Sąjungoje vykdant viešuosius pirkimus transporto srityje bus taikomi išpareigojimai, kurie apims tuos pačius aspektus kaip ir tie, kuriuos reglamentuoja direktyvos 2014/24 ir 2014/25.
224. Remiantis šios nuomonės 201 punkte priminta jurisprudencija, darytina išvada, kad pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją dėl šio susitarimo dešimtame skyriuje įtvirtintų tarptautinių išpareigojimų transporto paslaugų viešųjų pirkimų srityje, nes šie išpareigojimai faktiškai patenka į sritį, kurios didžiąją dalį jau reglamentuoja Sąjungos bendros taisyklės, ir gali turėti poveikį jų taikymo sričiai ar ją pakeisti.

Įsipareigojimai netiesioginių investicijų srityje

225. Dėl šios nuomonės 80–109 punktuose nurodytų priežasčių ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnyje įtvirtinti išpareigojimai dėl investicijų apsaugos priskiriami prie Sąjungos bendros prekybos politikos, todėl Sąjunga dėl jų turi išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą, kiek jie susiję su „tiesioginėmis užsienio investicijomis“ tarp Sąjungos ir Singapūro Respublikos, kaip tai suprantama pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį.
226. Reikia nustatyti, ar Sąjunga taip pat turi išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį dėl tos A skirsnio dalies, kuri susijusi su kitomis užsienio investicijomis tarp Sąjungos ir nurodytos trečiosios valstybės.
227. Šiuo klausimu pirmiausia svarbu priminti, kad netiesioginės užsienio investicijos gali pasireikšti, be kita ko, kaip bendrovės akcijų įsigijimas turint tikslą atlikti tik finansinę investiciją ir neketinant daryti įtakos įmonės valdymui bei kontrolei (vadinamosios „portfelinės“ investicijos) ir kad tokios investicijos pripažįstamos kapitalo judėjimu pagal SESV 63 straipsnį (žr., be kita ko, 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo Komisija / Nyderlandai, C-282/04 ir C-283/04, EU:C:2006:608, 19 punktą; 2010 m. spalio 21 d. Sprendimo Idryma Typou, C-81/09, EU:C:2010:622, 48 punktą ir 2011 m. lapkričio 10 d. Sprendimo Komisija / Portugalija, C-212/09, EU:C:2011:717, 47 punktą).
228. Kaip generalinė advokatė nurodė išvados 367 punkte, kitos investicijų rūšys nei bendrovės akcijų įsigijimas, kaip antai investicijos į nekilnojamąjį turtą ar kreditai, taip pat yra ketinamo sudaryti susitarimo devintame skyriuje numatytos investicijos ir, kaip ir bendrovės akcijų įsigijimas, gali būti laikomos kapitalo ar mokėjimų judėjimu.
229. Iš esmės remdamasi šios nuomonės 201 punkte priminta jurisprudencija, pagal kurią net jei Sąjungos sudarytas susitarimas neprieštarauja Sąjungos bendroms taisyklėms, jis gali daryti joms „poveikį“, kaip tai suprantamam pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, Komisija teigia, kad ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnis gali daryti poveikį SESV 63 straipsniui, todėl priskiriamas prie Sąjungos išimtinės kompetencijos pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį.
230. Tačiau, kaip teigia Taryba ir pastabas Teisingumo Teismui pateikusios valstybės narės, minėtos jurisprudencijos negalima taikyti situacijai, kai aptariama Sąjungos taisyklė yra ESV sutarties nuostata, o ne ja remiantis priimta norma.

231. Iš tiesų, viena vertus, šios jurisprudencijos, kurios esmė išreikšta SESV 3 straipsnio 2 dalies paskutinėje sakinio dalyje, pradžia buvo 1971 m. kovo 31 d. Sprendimas Komisija / Taryba (AETR) (22/70, EU:C:1971:32).
232. Šio sprendimo 17–19 punktuose Teisingumo Teismas nurodė:
- „17 <...> kalbant konkrečiai pažymėtina, kad kiekvieną kartą, kai įgyvendinama Sutartyje numatyta bendrą politiką Bendrija priima nuostatas, kuriose bet kokia forma įtvirtintos bendros taisyklės, valstybės narės nebeturi teisės, veikdamos atskirai ar kartu, prisiimti šioms taisyklėms įtakos turinčių įsipareigojimų trečiosioms valstybėms;
- 18 <...> priėmus šias bendras taisykles, Bendrija vienintelė gali prisiimti ir įgyvendinti sutartinius įsipareigojimus trečiosioms valstybėms, turinčius įtakos visos Bendrijos teisinės sistemos taikymo sričiai;
- 19 <...> dėl šios priežasties įgyvendinant Sutarties nuostatas Bendrijos vidaus priemonių sistemos negalima atskirti nuo išorės santykių.“
233. Iš šių 1971 m. kovo 31 d. Sprendimo Komisija / Taryba (AETR) (22/70, EU:C:1971:32) ištraukų matyti, kad „bendromis taisyklėmis“ laikytinos antrinės teisės nuostatos, kurias Bendrija (tapusi Sąjunga) palaipsniui priėmė, ir kad Sąjungai tokiu būdu įgyvendinus savo vidaus kompetenciją, jai taip pat turi būti suteikta išimtinė išorės kompetencija, kad būtų išvengta, jog valstybės narės prisiima tarptautinius įsipareigojimus, galinčius daryti poveikį šioms bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį.
234. 1971 m. kovo 31 d. Sprendime Komisija / Taryba (AETR) (22/70, EU:C:1971:32) esančių motyvų dėl išimtinės išorės kompetencijos taisyklės, patvirtintos vėlesnėje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (žr., be kita ko, 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimo Komisija / Danija, C-467/98, EU:C:2002:625, 77–80 punktus), būtų nepaisoma, jeigu šios taisyklės, šiuo metu įtvirtintos SESV 3 straipsnio 2 dalies paskutinėje sakinio dalyje, taikymas būtų išplėstas tokiai situacijai, kaip nagrinėjama, susijusiai ne su antrinės teisės nuostatomis, Sąjungos priimtomis įgyvendinant jai Sutartimis suteiktą vidaus kompetenciją, o su Sutarčių rengėjų įtvirtinta Sąjungos pirminės teisės nuostata.
235. Kita vertus, atsižvelgiant į ES ir ESV sutarčių viršenybę prieš jomis remiantis priimtus aktus, šių aktų, įskaitant Sąjungos su trečiosiomis valstybėmis sudarytus susitarimus, teisėtumo šaltinis yra minėtos Sutartys, ir jie negali daryti įtakos jų nuostatų prasmei ar taikymo sričiai. Vadinasi, nurodyti susitarimai negali „daryti poveikio“ Sąjungos pirminės teisės nuostatomis ar „pakeisti jų taikymo srities“, kaip tai suprantama pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį.
236. Pagal dabartinę Sąjungos teisę tarptautinio susitarimo (nagrinėjamu atveju su Singapūro Respublika) sudarymas netiesioginių užsienio investicijų srityje taip pat nėra „numatytas Sąjungos teisėkūros procedūra priimtame akte“, kaip numatyta SESV 3 straipsnio 2 dalyje.
237. Be to, kaip Komisija aiškiai nurodė Teisingumo Teismui pateiktose pastabose, tokio susitarimo sudarymas nėra „būtinai, kad Sąjunga galėtų naudotis savo vidaus kompetencija“, kaip numatyta SESV 3 straipsnio 2 dalyje.
238. Darytina išvada, kad Sąjunga neturi išimtinės kompetencijos sudaryti tarptautinį susitarimą su Singapūro Respublika, kiek jis susijęs su netiesioginių užsienio investicijų apsauga.
239. Tačiau su šiomis investicijomis susijusio tarptautinio susitarimo sudarymas Sąjungai gali būti „būtinai norint Sąjungos politikos sričių ribose pasiekti vieną iš Sutartyse nurodytų tikslų“, kaip numatyta SESV 216 straipsnio 1 dalyje.

240. Atsižvelgiant konkrečiai į tai, kad SESV 63 straipsnyje numatyta laisvu kapitalo ir mokėjimų judėjimu tarp Sąjungos ir trečiųjų valstybių formaliai negalima remtis prieš trečiąsias valstybes, tarptautinių susitarimų, kuriais prisidedama prie tokio laisvo judėjimo įtvirtinimo abipusiškumo pagrindu, sudarymas gali būti pripažintas būtinu norint visiškai gyvendinti šį laisvą judėjimą, kuris yra vienas iš ESV sutarties trečiosios dalies („Sąjungos politikos sritys ir vidaus veiksmai“) IV antraštinės dalies („Laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas“) tikslų.
241. Ši antraštinė dalis priskirtina prie Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamosios kompetencijos pagal SESV 4 straipsnio 2 dalies a punktą dėl vidaus rinkos.
242. Pagal SESV 216 straipsnio 1 dalį Sąjungai suteikta kompetencija sudaryti susitarimą, kuris yra „būtinai norint Sąjungos politikos sričių ribose pasiekti vieną iš Sutartyse nurodytų tikslų“, taip pat yra pasidalijamoji, nes SESV 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Sąjunga „dalijasi kompetencija su valstybėmis narėmis, kai Sutartys jai suteikia kompetenciją, nesusijusią su 3 ir 6 straipsniuose nurodytomis sritimis“, būtent taip yra nagrinėjama atveju.
243. Iš šios nuomonės 80–109 ir 226–242 punktų matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnyje įtvirtinti įsipareigojimai priskiriami prie Sąjungos bendros prekybos politikos, todėl Sąjunga dėl jų turi išimtinę kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą, kiek jie susiję su tiesioginėmis užsienio investicijomis, kurias Singapūro nacionaliniai subjektai atlieka Sąjungoje, ir atvirkščiai. Tačiau šie įsipareigojimai priskiriami prie Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamosios kompetencijos pagal SESV 4 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, kiek jie susiję su kitų rūšių investicijomis.
244. Darytina išvada, kad Sąjunga negali viena patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnio.
245. Kalbant apie šį A skirsnį, galiausiai reikia išnagrinėti kelių valstybių narių poziciją, nurodytą Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse ir žodinėse pastabose, pagal kurią ketinamo sudaryti susitarimo 9.10 straipsnio negalima priskirti nei prie Sąjungos išimtinės kompetencijos, nei prie jos ir valstybių narių pasidalijamosios kompetencijos, todėl jam taikoma tik valstybių narių kompetencija.
246. Nurodyto 9.10 straipsnio („Ryšys su kitais susitarimais“), kuris yra paskutinė A skirsnio nuostata, 1 dalyje nustatyta:
„Šiam susitarimui įsigaliojus, <...> Sąjungos valstybių narių ir Singapūro [dvišaliai investicijų] susitarimai, įskaitant jų nulemtas teises ir prievoles, nustoja galioti ir pakeičiami šiuo susitarimu, kuris laikomas viršesniu.“
247. Aplinkybės, kad Sąjunga ir Singapūro Respublika į ketinamą sudaryti susitarimą įtraukė nuostatą, iš kurios aiškiai matyti, kad, įsigaliojus šiam Sąjungos lygmeniu sudarytam susitarimui su šia trečiąja valstybe, dvišaliai investicijų susitarimai tarp Sąjungos valstybių narių ir šios trečiosios valstybės nustoja galioti ir nebesukelia teisių ir pareigų, negalima laikyti kišimusi į valstybių narių kompetenciją, jeigu ši nuostata susijusi su sritimi, kurioje Sąjunga turi išimtinę kompetenciją.
248. Iš tiesų, kai Sąjunga derasi su trečiąja valstybe dėl susitarimo srityje, kurioje ji įgijo išimtinę kompetenciją, ir ji sudaro, ji pakeičia valstybės nares. Šiuo klausimu primintina, kad, priėmus 1972 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *International Fruit Company ir kt.* (21/72–24/72, EU:C:1972:115, 10–18 punktai), nusistovėjo pozicija, kad Sąjunga gali perimti iš valstybių narių jų tarptautinius įsipareigojimus, kai valstybės narės viena iš steigiamųjų sutarčių perleido Sąjungai savo kompetenciją dėl šių įsipareigojimų, o Sąjunga pasinaudojo šia kompetencija.

249. Vadinas, nuo 2009 m. gruodžio 1 d., kai įsigaliojo ESV sutartis, kuria Sąjungai suteikta išimtinė kompetencija tiesioginių užsienio investicijų srityje, Sąjunga yra kompetentinga viena patvirtinti jos su trečiąja valstybe sudaromo susitarimo nuostatą, kurioje nustatyta, kad įsigaliojus šiam Sąjungos sudarytam susitarimui jis pakeis dvišaliuose susitarimuose, kuriuos Sąjungos valstybės narės anksčiau sudarė su šia trečiąja valstybe, įtvirtintus išipareigojimus dėl tiesioginių investicijų.
250. Šiuo klausimu svarbu priminti, kad pagal SESV 2 straipsnio 1 dalį srityse, kuriose Sąjungai suteikta išimtinė kompetencija, valstybės narės negali priimti teisiškai privalomų aktų, nebent Sąjunga jas įgaliojūt tai daryti. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1219/2012, kuriuo nustatoma valstybių narių ir trečiųjų šalių dvišaliams investicijų susitarimams skirta pereinamojo laikotarpio tvarka (OL L 351, 2012, p. 40), valstybėms narėms suteikti įgaliojimai tam tikromis griežtomis sąlygomis palikti toliau galioti arba net sudaryti dvišalius susitarimus tiesioginių investicijų srityje su trečiosiomis valstybėmis, kol Sąjunga su šiomis trečiosiomis valstybėmis nesudaro susitarimo dėl tiesioginių investicijų. Tačiau iš karto, kai tik įsigalioja toks Sąjungos ir trečiųjų valstybių susitarimas, nurodyti įgaliojimai pasibaigia.
251. Vadinas, nepagrįstas argumentas, kad įsigaliojus Sąjungos sudarytame susitarime įtvirtintiems išipareigojimams tiesioginių užsienio investicijų srityje valstybės narės turi turėti galimybę priimti aktus, kuriais sprendžiamas jų su ta pačia trečiąja valstybe anksčiau sudarytuose dvišaliuose susitarimuose įtvirtintų šios srities išipareigojimų likimas.
252. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamo sudaryti susitarimo 9.10 straipsnis, kaip ir kitos šio susitarimo devinto skyriaus A skirsnio nuostatos, patenka į Sąjungos išimtinę kompetenciją, kiek jis susijęs su išipareigojimais tiesioginių užsienio investicijų srityje, įtvirtintais dvišaliuose investicijų susitarimuose, sudarytuose tarp valstybių narių ir Singapūro Respublikos.
253. Kadangi iš ketinamo sudaryti susitarimo 9-D priedo matyti, kad kelios valstybės narės prieš įstodamos į Sąjungą buvo sudariusios dvišalius investicijų susitarimus su Singapūro Respublika, svarbu patikslinti, kad pirmiau nurodytos išvados nepaneigia SESV 351 straipsnis, pagal kurį „Sutarčių nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų iki 1958 m. sausio 1 d. arba stojančioms valstybėms – iki įstojimo dienos, tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių“.
254. Šiuo klausimu primintina, kad SESV 351 straipsniu siekiama leisti valstybėms narėms nepažeisti teisių, kurios, laikantis tarptautinės teisės, kyla trečiosioms valstybėms iš šių ankstesnių susitarimų (dėl EEB 234 straipsnio ir EB 307 straipsnio, kurių formuluotė iš esmės pakartota SESV 351 straipsnyje, žr. 1980 m. spalio 14 d. Sprendimo Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, 8 punktą; 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo Komisija / Portugalija, C-84/98, EU:C:2000:359, 53 punktą ir 2009 m. kovo 3 d. Sprendimo Komisija / Austrija, EU:C:2009:118, 33 punktą). Tačiau nagrinėjamu atveju nėra reikalo leisti valstybėms narėms gerbti teises, kuriomis Singapūro Respublika norėtų ateiityje naudotis pagal minėtus dvišalius susitarimus. Iš tiesų, iš ketinamo sudaryti susitarimo 9.10 straipsnio matyti, jog ši trečioji valstybė išreiškė pageidavimą, kad įsigaliojus šiam susitarimui minėti dvišaliai susitarimai nustotų galioti.
255. Nors iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Sąjunga pakeičia valstybes nares, kiek tai susiję su tarptautiniais išipareigojimais, prisiimtais srityse, kurios, kaip tiesioginės užsienio investicijos, patenka į jos išimtinę kompetenciją, Teisingumo Teismui per šią nuomonės pateikimo procedūrą pateiktos ketinamo sudaryti susitarimo redakcijos devinto skyriaus A skirsnio 9.10 straipsnyje taip pat numatyti išipareigojimai, kurie valstybių narių su Singapūro Respublika sudarytuose dvišaliuose investicijų susitarimuose gali būti susiję su netiesioginėmis investicijomis.

256. Dėl visų šios nuomonės 245–255 punktuose nurodytų priešasčių yra nepagrįstas teiginys, kad tokia nuostata, kaip ketinamo sudaryti susitarimo 9.10 straipsnis, negali būti įtraukta į Sąjungos sudaromą susitarimą, nes ji patenka tik į valstybių narių kompetenciją. Sąjungos kompetencijos patvirtinti ši 9.10 straipsnį pobūdis atitinka konstatuotą šios nuomonės 243 punkte dėl kitų šio susitarimo devinto skyriaus A skirsnio nuostatų patvirtinimo.

Dėl kompetencijos patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo institucines nuostatas

Keitimasis informacija, pranešimai, tikrinimas, bendradarbiavimas, tarpininkavimas ir įgaliojimai priimti sprendimus

257. Ketinamame sudaryti susitarime įtvirtinti įvairūs išipareigojimai ir procedūros dėl keitimosi informacija, pranešimų, tikrinimo, bendradarbiavimo, taip pat tarpininkavimo ir įgaliojimų priimti sprendimus. Šiuo tikslu jame numatyta speciali institucinė struktūra, kurią sudaro Prekybos komitetas ir prie jo įsteigti keturi specialieji komitetai: Prekybos prekėmis komitetas, Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių komitetas, Muitinės komitetas ir Prekybos paslaugomis, investicijų ir viešųjų pirkimų komitetas. Prekybos komiteto ir specialiųjų komitetų įsteigimas numatytas atitinkamai šio susitarimo 17.1 ir 17.2 straipsniuose.
258. Pagal susitarimo antro skyriaus, susijusio su prekyba prekėmis, 2.11 straipsnį kiekviena šalis įpareigojama pranešti Prekybos prekėmis komitetui apie savo taikomą eksporto licencijų išdavimo procedūrą ir nustatoma tvarka, kaip reikia atsakyti į kitos šalies užklausas dėl bet kokios importo ar eksporto licencijų išdavimo procedūros.
259. Be to, pagal šio susitarimo 2.13 ir 2.15 straipsnius šis specialusis komitetas renkasi šalies arba Prekybos komiteto prašymu, stebi, kaip įgyvendinamas šis skyrius, ir gali priimti sprendimą iš dalies pakeisti jo priedus.
260. Ketinamo sudaryti susitarimo trečio skyriaus, skirto prekybos teisių gynimo priemonėms, 3.2, 3.7 ir 3.11 straipsniuose įtvirtintos procedūros, pagal kurias nustatomos antidempingo, kompensacinės ir apsaugos priemonės. Šio susitarimo 3.12 ir 3.13 straipsniuose nustatyta pareiga konsultuotis dėl tokių priemonių taikymo.
261. Ketinamo sudaryti susitarimo ketvirto skyriaus, skirto techninėms prekybos kliūtims, 4.4–4.11 straipsniuose numatytas keitimasis informacija ir bendradarbiavimas atitiktis įvertinimo procedūrų srityse, kad būtų palengvintas patekimas į rinką. Be to, šio susitarimo 4.12 straipsnyje numatyta, kad šalys gali Prekybos prekėmis komiteto sprendimu priimti bet kokią ketvirto skyriaus įgyvendinimo priemonę.
262. Ketinamo sudaryti susitarimo penkto skyriaus, skirto sanitarinėms ir fitosanitarinėms priemonėms, 5.8 ir 5.9 straipsniuose nustatyta tvarka, pagal kurią šalis, kitos šalies kilmės prekių importuotoja, gali rengti tikrinamuosius vizitus toje kitoje šalyje arba prašyti, kad ši pateiktų informacijos.
263. Be to, šio susitarimo 5.10 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl bendradarbiavimo ir pripažinimo, kiek tai susiję su zonų, atspindinčių jose esančių gyvūnų ir augalų sveikatos būklę, nustatymu. Šioje nuostatoje aprašytos užduotys, kurias Sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių komitetas turi atlikti šiuo tikslu. Kitos šio komiteto užduotys išvardytos susitarimo 5.15 ir 5.16 straipsniuose.
264. Ketinamo sudaryti susitarimo 5.11 ir 5.12 straipsniuose įtvirtintos keitimosi informacija ir pranešimo pareigos.

265. Ketinamo sudaryti susitarimo šešto skyriaus, skirto muitinei ir prekybos lengvinimui, 6.3, 6.4 ir 6.11 straipsniuose šalys įpareigojamos užtikrinti, kad jų institucijos bendradarbiautų ir keistųsi informacija, be kita ko, dėl muitinės vertės nustatymo. Be to, šio susitarimo 6.17 straipsnyje išvardijamos Muitinės komiteto užduotys ir šalims leidžiama šiame komitete priimti tam tikrus sprendimus.
266. Ketinamo sudaryti susitarimo 7.7 straipsnyje numatytas bendradarbiavimas įgyvendinant septintą skyrių dėl atsinaujinančiosios energijos gamybos ir galimybė Prekybos komitete priimti įgyvendinimo sprendimus.
267. Šio susitarimo aštunto skyriaus, susijusio su paslaugomis, įsisteigimu ir elektronine prekyba, 8.16 straipsnyje numatyta, kad kompetentingos Sąjungos ir Singapūro institucijos parengs ir pateiks Prekybos paslaugomis, investicijų ir viešųjų pirkimų komitetui bendrą rekomendaciją dėl profesinių kvalifikacijų tarpusavio pripažinimo. Šiame skyriuje taip pat numatytas bendradarbiavimas telekomunikacijų srityje (8.48 straipsnis) ir elektroninės prekybos srityje (8.61 straipsnis).
268. Ketinamo sudaryti susitarimo 9.4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Prekybos komiteto sprendimu šalys gali sutarti, kad kai kurios priemonės, analogiškai šio straipsnio 2 dalyje išvardytoms priemonėms, laikomos pažeidžiančiomis pareigą užtikrinti sąžiningą ir teisingą investicijų, kurioms taikomas šio susitarimo devintas skyrius, vertinimą.
269. Ketinamo sudaryti susitarimo 10.18–10.20 straipsniuose nustatyta, kokiais klausimais galima konsultuotis ir kokius sprendimus galima priimti Prekybos paslaugomis, investicijų ir viešųjų pirkimų komitete dėl viešiesiems pirkimams skirto dešimto skyriaus reglamentuojamos srities.
270. Šio susitarimo vienuolikto skyriaus, skirto intelektinei nuosavybei, 11.8 straipsnyje numatytas autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijų bendradarbiavimas. Be to, minėto susitarimo 11.23 straipsniu Prekybos komitetas įgaliojamas priimti sprendimus, jo 11.51 ir 11.52 straipsniais šalys įpareigojamos keistis informacija.
271. Ketinamo sudaryti susitarimo dvyliktame skyriuje, skirtame konkurencijai ir susijusiems klausimams, numatytas bendradarbiavimas šalių teisės aktų vykdymo srityje (12.11 straipsnis) ir pareiga konsultuotis, kai viena iš šalių to pageidauja (12.13 straipsnis).
272. Ketinamo sudaryti susitarimo 13.15 straipsnyje nustatyta šalių pareiga paskirti tam tikrą tarnybą kaip ryšių su kita šalimi centrą tryliktam skyriui, skirtam prekybai ir tvariam vystymuisi, įgyvendinti. Jame taip pat numatyta įsteigti Prekybos ir tvaraus vystymosi tarybą šiam įgyvendinimui prižiūrėti. Šio skyriaus 13.16 straipsnyje nurodytos šio ryšių centro ir tarybos užduotys kilus šalių nesutarimui su šiuo skyriumi susijusiu klausimu. 13.17 straipsnyje priduriama, kad jeigu nesutarimo nepavyksta tinkamai išspręsti, jį nagrinėja ekspertų grupė. Šiame straipsnyje taip pat nustatyta tokio nagrinėjimo procedūra.
273. Kitose ketinamo sudaryti susitarimo trylikto skyriaus nuostatose numatytas įvairus bendradarbiavimas ir keitimasis informacija socialinės darbuotojų apsaugos srityje (13.4 straipsnis) ir aplinkos apsaugos srityje (13.7 ir 13.10 straipsniai).
274. Ketinamo sudaryti susitarimo šešioliktame skyriuje įtvirtintas šalių tarpininkavimo mechanizmas. Remiantis šio susitarimo 13.16 straipsniu, šis mechanizmas netaikomas jo tryliktam skyriui. Šis šešioliktas skyrius leidžia šalims ieškoti abipusiškai priimtino sprendimo kilus nesutarimų dėl ketinamo sudaryti susitarimo antro–dvylikto skyrių.

275. Šios nuomonės 257–274 punktuose nurodytomis nuostatomis ir mechanizmais siekiama užtikrinti ketinamo sudaryti susitarimo materialinių nuostatų veiksmingumą; tuo tikslu daugiausia įtvirtinama institucinė struktūra, bendradarbiavimo tvarka, pareigos keistis informacija ir tam tikri įgaliojimai priimti sprendimus.
276. Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti, kad Sąjungos kompetencija prisiimti tarptautinius įsipareigojimus apima kompetenciją įtraukti į juos institucines nuostatas. Šių nuostatų buvimas susitarime neturi įtakos kompetencijai jį sudaryti. Šios nuostatos yra pagalbinio pobūdžio, todėl joms taikoma ta pati kompetencija, kokia taikoma pagrindinėms nuostatoms (šiuo klausimu žr., be kita ko, 1977 m. balandžio 26 d. Nuomonės 1/76 (Susitarimas dėl Europos vidaus vandens kelių laivų eksploatavimo nutraukimo fondo įsteigimo), EU:C:1977:63, 5 punktą; 1979 m. spalio 4 d. Nuomonės 1/78 (Tarptautinis susitarimas dėl natūralaus kaučiuko), EU:C:1979:224, 56 punktą ir 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-137/12, EU:C:2013:675, 70 ir 71 punktus).
277. Kadangi iš šios nuomonės matyti, kad visos ketinamo sudaryti susitarimo antro–aštunto ir dešimto–trylikto skyrių materialinės nuostatos priskirtinos išimtinai Sąjungos kompetencijai, dėl šios nuomonės pirmesniame punkte nurodytos priežasties šiai kompetencijai priskirtinos ir šios nuomonės 258–267 ir 269–273 punktuose nurodytos nuostatos. Tas pats taikytina ir ketinamo sudaryti susitarimo septynioliktam skyriui, kiek jis susijęs su Prekybos prekėmis komitetu, Sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių komitetu ir Muitinės komitetu.
278. Šios nuomonės 268 punkte aptarta ketinamo sudaryti susitarimo 9.4 straipsnio 3 dalis įtraukta į šio susitarimo devinto skyriaus A skirsnį, todėl jai taikomos šios nuomonės 243 ir 244 punktuose padarytos išvados.
279. Ketinamo sudaryti susitarimo šešioliktas skyrius, susijęs su tarpininkavimo mechanizmu, taip pat šio susitarimo septynioliktame skyriuje esančios institucinės ir baigiamosios nuostatos, išskyrus susijusias su Prekybos prekėmis komitetu, Sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių komitetu ir Muitinės komitetu, susiję, be kita ko, su šio susitarimo devinto skyriaus A skirsniu, todėl dėl šios nuomonės 243 ir 244 punktuose nurodytų priežasčių Sąjunga viena negali jų patvirtinti. Beje, tas pats pasakytina ir apie ketinamo sudaryti susitarimo pirmą skyrių, nes jame nustatyti viso šio susitarimo dalykas ir tikslai, todėl jis susijęs, be kita ko, su jo devinto skyriaus A skirsniu.

Skaidrumas

280. Ketinamo sudaryti susitarimo keturioliktame skyriuje „Skaidrumas“ įtvirtintos taisyklės taikomos kitų šio susitarimo skyrių reglamentuojamoms sritims, išskyrus juose numatytas specialias nuostatas skaidrumo klausimu.
281. Šiame skyriuje įtvirtintais įsipareigojimais šalys visų pirma užtikrina, kad bet kuri visuotinio taikymo priemonė, susijusi su ketinamame sudaryti susitarime reglamentuojamu svarbiu aspektu, būtų aiški ir lengvai prieinama ir kad būtų numatytas pakankamas laiko tarpas tarp tokios priemonės paskelbimo ir įsigaliojimo (14.3 straipsnis). Antra, jos įsipareigoja palengvinti komunikaciją bet kuriuo susitarime numatytu klausimu, įsteigdamos ryšių centrus ir atsakydamos į tam tikras informacijos užklausas (14.4 straipsnis). Galiausiai jos užtikrina, kad bet kuri pagal susitarimą vykdoma procedūra, turinti įtakos kitos šalies asmenų interesams, jos prekėms ar paslaugoms, atitiktų gero administravimo principą ir galėtų būti skundžiama nešališkam ir nepriklausomam teismui (14.5–14.7 straipsniai).
282. Šie įsipareigojimai taikomi priemonėms, kurių šalys imsis ketinamo sudaryti susitarimo antrame–tryliktame skyriuose numatytoje srityse. Į juos įtrauktomis skaidrumo taisyklėmis siekiama užtikrinti šių skyrių materialinių nuostatų veiksmingumą. Taigi šios taisyklės yra pagalbinio pobūdžio, todėl priskiriamos tai pačiai kompetencijai kaip ir nurodytos materialinės nuostatos. Kadangi šios

materialinės nuostatos iš dalies, kaip nurodyta šios nuomonės 243 punkte, priskirtinos Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai, Sąjunga negali viena patvirtinti ketinamo sudaryti susitarimo keturiolikto skyriaus.

283. Tačiau specialios taisyklės skaidrumo srityje, taikomos tik kuriam nors vienam iš ketinamo sudaryti susitarimo antro–aštunto ir dešimto–trylikto skyrių, kaip antai įtvirtintos susitarimo 4.8, 6.15, 8.17, 8.45, 12.9 ir 13.3 straipsniuose, priskirtinos išimtinai Sąjungos kompetencijai.
284. Kadangi kai kurios valstybės narės teigia, kad nurodytos skaidrumo taisyklės, kiek jomis Sąjungos valdžios institucijos, įskaitant valstybių narių valdžios institucijas, įpareigojamos laikytis gero administravimo ir veiksmingos teisminės gynybos principų, priskirtinos tik valstybių narių kompetencijai administracinės procedūros ir teismo proceso srityje, pakanka pažymėti, kad ketinamo sudaryti susitarimo keturiolikto skyriuje ir šios nuomonės pirmesniame punkte nurodytose nuostatose įtvirtintos taisyklės neapima jokio įsipareigojimo dėl valstybių narių administracijos ar teismų santvarkos, o tik atspindi aplinkybę, kad ir Sąjunga, ir valstybės narės, taikydamos susitarimą, turės paisyti Sąjungos bendrųjų principų ir pagrindinių teisių, kaip antai gero administravimo ir veiksmingos teisminės gynybos principų. Vadinas, negalima teigti, kad keturioliktą skyrium išimtinai priklausančią kompetenciją.

Ginčų sprendimas

– Investuotojų ir valstybių ginčų sprendimas

285. Kaip nurodyta ketinamo sudaryti susitarimo 9.11 straipsnio 1 dalyje, jo devinto skyriaus B skirsnyje įtvirtinta tvarka, kuria sprendžiami „vienos šalies ieškovo ir kitos šalies ginčai dėl režimo, kuriuo, kaip įtariama, pažeidžiamos A skirsnio (Investicijų apsauga) nuostatos ir dėl to, kaip įtariama, ieškovas arba vietoje įsteigta jo bendrovė patiria nuostolių ar žalos“.
286. Iš šio susitarimo 9.11 straipsnio 2 dalies a ir e punktų matyti, kad atsakovė, sprendžiant ginčą, gali būti ne tik Sąjunga, bet ir jos valstybės narės, jeigu jas paskiria Sąjunga pagal minėto susitarimo 9.15 straipsnio 2 dalį arba jos laikomos atsakovėmis pagal to paties susitarimo 9.15 straipsnio 3 dalį.
287. Jei ginčo nepavyksta išspręsti taikiai ar rengiant konsultacijas, kaip numatyta ketinamo sudaryti susitarimo 9.12 ir 9.13 straipsniuose, pagal šio susitarimo 9.15 straipsnį suinteresuotasis investuotojas gali pateikti pranešimą apie ketinimą pradėti arbitražo procedūrą. To paties susitarimo 9.16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad praėjus trimis mėnesiams po tokio pranešimo investuotojas „gali pateikti reikalavimą pagal vieną iš [šioje dalyje] nurodytų ginčų sprendimo procedūrų“.
288. Ketinamo sudaryti susitarimo 9.16 straipsnio 2 dalyje patikslinama, kad šio straipsnio 1 dalis „reiškia atsakovo sutikimą pateikti reikalavimą arbitražui“.
289. Susitarimo 9.17 straipsnyje išvardytos sąlygos, kurios turi būti įvykdytos, kad ginčą būtų galima pateikti spręsti arbitražui. Pagal šio straipsnio 1 dalies f punktą viena iš sąlygų yra tai, kad ieškovas „atsiim[tų] visus vidaus teismams pateiktus ir tebenagrinėjamus reikalavimus dėl to paties režimo, kuriuo, kaip įtariama, pažeidžiamos A skirsnio (Investicijų apsauga) nuostatos“.
290. Nepažeisdamas šios nuomonės 30 punkte nurodyto konstatavimo, Teisingumo Teismas gali nuspręsti dėl kompetencijos nustatyti tokią ginčų sprendimo tvarką pobūdžio. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors tiesa, kad, kaip matyti iš ketinamo sudaryti susitarimo 9.17 straipsnio, jame neatmetama galimybė, jog Singapūro investuotojo ir valstybės narės ginčas bus pateiktas spręsti tos valstybės narės teismams, tai yra tik galimybė, palikta investuotojo ieškovo nuožiūrai.

291. Iš tiesų, remdamasis šio susitarimo 9.16 straipsniu, šis ieškovas gali pasirinkti pateikti ginčą spręsti arbitražui, ir nurodyta valstybė narė negalės tam prieštarauti, nes pagal minėto susitarimo 9.16 straipsnio 2 dalį jos sutikimas šiuo klausimu preziumuojamas.
292. Taigi tokia tvarka, pagal kurią ginčams netaikoma valstybių narių teismų jurisdikcija, negali būti laikoma vien pagalbine, kaip tai suprantama pagal šios nuomonės 276 punkte nurodytą jurisprudenciją, todėl jos negalima nustatyti be valstybių narių sutikimo.
293. Darytina išvada, kad ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus B skirsnio patvirtinimas priskiriamas ne išimtinai Sąjungos kompetencijai, o Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai.

– Susitarimo šalių ginčų sprendimas

294. Ketinamo sudaryti susitarimo penkiolikto skyriaus tikslas – vengti galimų susitarimo šalių ginčų ir juos spręsti. Pagal susitarimo 15.2 straipsnį šis skyrius taikomas „bet kokiam ginčytinam klausimui, kilusiam dėl šio susitarimo nuostatų aiškinimo ir taikymo, jei aiškiai nenustatyta kitaip“.
295. Kaip nurodyta šios nuomonės 154 punkte, ketinamo sudaryti susitarimo penkioliktame skyriuje įtvirtinta ginčų sprendimo tvarka netaikoma tryliktam skyriui. Tačiau ši tvarka gali būti taikoma sprendžiant šalių nesutarimus dėl, be kita ko, ketinamo sudaryti susitarimo antro–dvylikto skyrių materialinių nuostatų aiškinimo ir taikymo.
296. Ketinamo sudaryti susitarimo 15.4 straipsnyje numatyta, kad jei šalims nepavyko išspręsti ginčo per konsultacijas, šalis ieškovė gali pateikti prašymą sudaryti specialią arbitražo kolegiją. Pagal susitarimo 15.19 straipsnį tokios kolegijos sprendimas šalims privalomas.
297. Ketinamo sudaryti susitarimo 15.21 straipsnyje nustatyta, kad šalis pareiškėja gali nesinaudoti šia ginčų sprendimo tvarka ir pateikti skundą pagal Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) taisykles; tačiau pradėjus vieną iš dviejų prieinamų ginčų sprendimo procedūrų kita procedūra, kurios dalykas tas pats, negalima.
298. Kalbant apie Sąjungos kompetenciją patvirtinti šį ketinamo sudaryti susitarimo penkioliktą skyrių, pirmiausia primintina, kad tarptautinių santykių srityje Sąjungos turima kompetencija ir jos teisė sudaryti tarptautinius susitarimus neišvengiamai apima galimybę įsipareigoti paklusti pagal šiuos susitarimus įsteigto ar paskirto teismo sprendimams dėl jų nuostatų aiškinimo ir taikymo (1991 m. gruodžio 14 d. Nuomonės 1/91 (pirmoji nuomonė dėl EEE susitarimo), EU:C:1991:490, 40 ir 70 punktai; 2011 m. kovo 8 d. Nuomonės 1/09 (Susitarimas dėl bendrosios patentų ginčų nagrinėjimo sistemos sukūrimo), EU:C:2011:123, 74 punktas ir 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13 (Europos Sąjungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 182 punktas).
299. Sąjungos kompetencija sudaryti tarptautinius susitarimus taip pat būtina apima galimybę įsipareigoti paklusti institucijai, kuri, nors formaliai ir nėra teismas, faktiškai vykdo teismines funkcijas, sprendimams; tokia yra, pavyzdžiui, ginčų sprendimo institucija, įsteigta pagal PPO steigimo sutartį.
300. Kaip pažymėta šios nuomonės 30 punkte ir priminta jos 290 punkte, šios nuomonės pateikimo procedūroje nesprendžiamas klausimas, ar ketinamo sudaryti susitarimo nuostatos atitinka Sąjungos teisę.
301. Vadinasi, kitaip nei šios nuomonės 298 punkte nurodytų nuomonių pateikimo procedūrose, nėra pagrindo nagrinėti, ar ketinamo sudaryti susitarimo penkioliktame skyriuje numatyta ginčų sprendimo tvarka atitinka tose kitose nuomonėse įtvirtintus kriterijus, visų pirma, Sąjungos teisės autonomijos paisymo kriterijų.

302. Kadangi susitarimo penkioliktas skyrius skirtas Sąjungos ir Singapūro Respublikos ginčams dėl jo aiškinimo ir taikymo, šioje nuomonėje taip pat nesprenžiamas klausimas dėl Teisingumo Teismo kompetencijos spręsti Sąjungoje kilusius ginčus dėl jos teisės aiškinimo (dėl šios kompetencijos žr., be kita ko, 2006 m. gegužės 30 d. Sprendimo Komisija / Airija (MOX gamykla), C-459/03, EU:C:2006:345, 132 punktą ir 2011 m. kovo 8 d. Nuomonės 1/09 (Susitarimas dėl bendrosios patentų ginčų nagrinėjimo sistemos sukūrimo), EU:C:2011:123, 78 punktą).
303. Šios procedūros tikslais pakanka konstatuoti, kad šiame skyriuje numatyta ginčų sprendimo tvarka sudaro dalį institucinių nuostatų, kurios papildoma sudaryti susitarimo materialines nuostatas. Kadangi ši tvarka susijusi su Sąjungos ir Singapūro Respublikos ginčais, pagal ją, skirtingai nuo ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus B skirsnyje įtvirtintos investuotojų ir valstybių ginčų sprendimo tvarkos, ginčams negalima netaikyti valstybių narių ar Sąjungos teismų jurisdikcijos. Šiomis aplinkybėmis taikoma šios nuomonės 276 punkte priminta jurisdikcijos taisyklė.
304. Penkioliktame skyriuje numatyti ginčai gali būti susiję, be kita ko, su ketinamo sudaryti susitarimo devinto skyriaus A skirsnio nuostatomis. Vadinas, dėl tų pačių priežasčių, kurios nurodytos šios nuomonės 243 ir 244 punktuose, Sąjunga viena negali patvirtinti šio penkiolikto skyriaus.

Atsakymas į prašymą pateikti nuomonę

305. Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ketinamas sudaryti susitarimas priskirtinas Sąjungos išimtinai kompetencijai, išskyrus toliau nurodytas nuostatas, kurios priskiriamos Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai:
- šio susitarimo devinto skyriaus (Investicijos) A skirsnio (Investicijų apsauga) nuostatas, susijusias su Sąjungos ir Singapūro Respublikos netiesioginėmis tarpusavio investicijomis,
 - devinto skyriaus B skirsnio (Investuotojų ir valstybės ginčų sprendimas) nuostatas ir
 - susitarimo pirmo skyriaus (Tikslai ir bendrosios terminų apibrėžtys), keturiolikto skyriaus (Skaidrumas), penkiolikto skyriaus (Ginčų sprendimas), šešiolikto skyriaus (Tarpininkavimas) ir septyniolikto skyriaus (Institucinės, bendrosios ir baigiamosios nuostatos) nuostatas, susijusias su devinto skyriaus nuostatomis, priskirtomis Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai.

Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas (plenarinė sesija) pateikia šią nuomonę:

Ketinamas sudaryti Europos Sąjungos ir Singapūro Respublikos laisvosios prekybos susitarimas priskirtinas Sąjungos išimtinai kompetencijai, išskyrus toliau nurodytas nuostatas, kurios priskiriamos Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai:

- šio susitarimo devinto skyriaus (Investicijos) A skirsnio (Investicijų apsauga) nuostatas, susijusias su Sąjungos ir Singapūro Respublikos netiesioginėmis tarpusavio investicijomis,
- devinto skyriaus B skirsnio (Investuotojų ir valstybės ginčų sprendimas) nuostatas ir
- minėto susitarimo pirmo skyriaus (Tikslai ir bendrosios terminų apibrėžtys), keturiolikto skyriaus (Skaidrumas), penkiolikto skyriaus (Ginčų sprendimas), šešiolikto skyriaus (Tarpininkavimas) ir septyniolikto skyriaus (Institucinės, bendrosios ir baigiamosios nuostatos) nuostatas, susijusias su minėto devinto skyriaus nuostatomis, priskirtomis Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai.

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

Da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Arabadjiev Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Biltgen Jürimäe

Lycourgos

Paskelbta 2017 m. gegužės 16 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

A. Calot Escobar K. Lenaerts